

Pojat ja nuoret miehet vakavasti ottaen

Selvitys poikien ja nuorten miesten
haavoittuvuuksista tasa-arvohaasteiden
taustalla

Pojat ja nuoret miehet vakavasti ottaen

Selvitys poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksista tasa-arvohaasteiden taustalla

Harry Lunabba

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-00-6016-9

ISSN pdf: 2242-0037

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Pojat ja nuoret miehet vakavasti ottaen Selvitys poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksista tasa-arvohaasteiden taustalla

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen raportteja ja muistioita 2026:1

Julkaisija Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus

Tekijä/t Harry Lunabba
Kieli suomi

Sivumäärä 60

Tiivistelmä

Selvitys tarkastelee poikien ja nuorten miesten tasa-arvoon liittyviä kysymyksiä, syrjäytymisen ehkäisyä ja osallisuuden vahvistamista. Tasa-arvokysymyksiä käsitellään koulutuksen, hyvinvoinnin, väkivallan sekä sosiaalisen median ja teknologian näkökulmista. Tutkimukset osoittavat, että suomalaisten oppilaiden osaamistaso on laskenut, erityisesti poikien kohdalla. Tämä näkyy koulutuspoluissa: pojat ovat selvä vähemmistö lukiossa ja korkeakoulutuksessa. He ovat myös haavoittuvia somaattisten sairauksien, mielenterveysongelmien ja yksinäisyyden suhteen. Poikien mielenterveysongelmia alidiagnosoidaan, ja palveluihin hakeutuminen on vaikeaa. Lisäksi pojat ovat yliedustettuina väkivallan uhreina ja tekijöinä, ja maskuliinisuuskulttuuri usein hyväksyy tai ihannoii väkivaltaa sekä kieltää haavoittuvuuden ilmaisun. Uutena haasteena sosiaalisen median algoritmit ohjaavat sisältöjä, mikä voi lisätä poliittista ja sukupuolten välistä polarisaatiota.

Selvitys ehdottaa, että poikien sukupuolittunut haavoittuvuus tunnistetaan ja huomioidaan koulutuksen sekä sosiaali- ja terveystieteiden suunnittelussa. Sukupuolineutraaliudesta tulee siirtyä sukupuolisensitiiviseen valmisteluun, jossa erot ja erityisyydet tunnistetaan. Osaamistason nostaminen nimetään koko lapsi- ja nuorisotyön yhteiseksi kansalliseksi tavoitteeksi.

Julkaisu on päivitetty 15.1.2026, s. 28.

Asiasanat tasa-arvo, tasa-arvo-ohjelma, sukupuolisensitiivisyys, syrjäytyminen, pojat (ikäryhmät), miehet

ISBN PDF 978-952-00-6016-9
Asianumero VN/9356/2025

ISSN PDF 2242-0037
Hankenumero -

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-6016-9>

Att ta pojkar och unga män på allvar En utredning om pojkars och unga mäns sårbarheter bakom jämsällldhetsutmaningarna

Social- och hälsövärdsmiisteriets rapporter och promemorior 2026:1

Utgivare Social- och hälsövärdsmiisteriet

Författare Harry Lunabba

Språk finska

Sidantal

60

Referat

I utredningen granskas frågor som gäller jämsällldheten, förebyggandet av marginalisering och främjandet av delaktigheten när det gäller pojkar och unga män. Jämsällldhetsfrågorna granskas med betoning på utbildning, välfärd, våld, sociala medier och teknologi. Enligt tidigare forskning har de finländska elevernas färdighetsnivå sjunkit, och det gäller särskilt pojkarna. Detta syns också i utbildningsvalen. Pojkarna är tydligt i minoritet i gymnasie- och högskoleutbildningen. Pojkarna är också sårbara på grund av somatiska sjukdomar, psykiska problem och ensamhet. Pojkars psykiska problem underdiagnostiseras, och det är svårt att nå pojkar inom tjänsterna. Pojkarna är dessutom överrepresenterade som både offer och gärningsmän när det gäller våld. I en maskulin kultur är det vanligare att man accepterar eller beundrar våld och inte tillåter sårbarhet. En ny utmaning är de algoritmer i sociala medier som styr innehållen på ett sätt som kan öka polariseringen inom politiken och mellan könen.

I utredningen föreslås det att man ska satsa på att känna igen och beakta pojkars könsrelaterade sårbarhet bättre vid planeringen av utbildningar och social- och hälsövärdstjänster. I stället för könsneutralitet borde målet vara köns sensitivitet, det vill säga att man vid beredning och planering beaktar skillnader och särdrag. Enligt utredningen borde målet att höja färdighetsnivån vara ett gemensamt nationellt mål i allt barn- och ungdomsarbete.

Publikation uppdaterades den 15 januari 2026, s. 28.

Nyckelord jämsällldhet, jämsällldhetsprogram, köns sensitivitet, marginalisering, pojkar (åldersgrupper), män

ISBN PDF 978-952-00-6016-9

Ärendenummer VN/9356/2025

ISSN PDF 2242-0037

Projektnummer -

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-6016-9>

Boys and men matter

Report on the vulnerabilities of boys and young men behind gender equality challenges

---

Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2026:1

Publisher Ministry of Social Affairs and Health

Author(s) Harry Lunabba

Language Finnish

Pages

60

Abstract

This report examines issues related to gender equality for boys and young men, focusing on the prevention of social exclusion and the strengthening of inclusion. Gender equality questions are discussed from the perspectives of education, wellbeing, violence, social media and technology. Research shows that the competence levels of Finnish pupils have declined, particularly among boys. This is reflected in educational pathways: boys are a clear minority in general upper secondary schools and higher education. They are also vulnerable to somatic diseases, mental health issues and loneliness. Mental health issues among boys are often underdiagnosed, and accessing services can be difficult. In addition, boys are overrepresented both as victims and perpetrators of violence, and the masculine culture often condones or even glorifies violence and discourages the expression of vulnerability. A new challenge has emerged as social media algorithms guide content, and this may increase political and gender-based polarisation.

The report recommends identifying and taking into account the gendered vulnerabilities of boys when planning education and health and social services. It calls for a shift from gender neutrality to gender-sensitive preparation where differences and specific needs are identified. Raising competence levels is set as a shared national objective for all child and youth work.

Publication was updated on 15th January 2026, p. 28.

Keywords gender equality, Action Plan for Gender Equality, gender sensitivity, social exclusion, boys (age groups), men

---

ISBN PDF 978-952-00-6016-9

Reference number VN/9356/2025

ISSN PDF 2242-0037

Project number -

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-6016-9>

Sisältö

Esipuhe	7
1 Toimeksianto, tavoite, teoreettinen raja ja selvityksen rakenne	8
1.1 Toimeksianto	8
1.2 Tehtävä ja tavoite	8
1.3 Selvityksen teoreettiset lähtökohdat ja raja	9
1.4 Selvityksen rakenne	10
2 Pojat, nuoret miehet ja koulutus	11
2.1 Koulutuskatsauksen aineistot	11
2.2 Koulutuksen yleisnäkymä ja sukupuoliryhmiin liitettävät trendit	12
2.2.1 Osaamisen heikentyminen laajana kansallisena ja kansainvälisenä koulutustrendinä	12
2.2.2 Koulutus ja tasa-arvo sisäänpääsytilastojen valossa	15
2.2.3 Yhteenvedo yleiskuvasta	17
2.3 Sukupuolierot eri osaamistasoilla	17
2.4 Sukupuolierojen ja osaamiskehityksen taustamekanismit	21
3 Poikien ja nuorten miesten hyvinvointi, mielenterveys ja sosiaalinen haavoittuvuus	24
3.1 Poikien ja nuorten miesten sukupuolittunut haavoittuvuus isossa kuvassa	24
3.2 Poikien ja nuorten miesten mielenterveysongelmien kirjo ja niiden tunnistamisen haaste	25
3.3 Poikien yksinäisyys ja nuorten miesten sosiaalisen haavoittuvuuden tunnistaminen	29
3.3.1 Haavoittuvuus rakenteellisesta näkökulmasta	30
3.3.2 Maskuliinisten performanssien näkökulma	31
3.3.3 Haavoittuvuus suhdeperustaisesta näkökulmasta	32
4 Pojat, nuoret miehet ja väkivalta	34
4.1 Pojat ja nuoret miehet väkivallan tekijöinä	34
4.2 Pojat ja miehet väkivallan uhreina	37
4.3 Väkivalta on vakava asia!	38
5 Sukupuoli kehittyvän teknologian ja sosiaalisen median aikakaudella	40
5.1 Yhteiskunnallinen ja sukupuolten välinen polarisaatio	41
5.2 Algoritmien ohjaamat sisältövirrat ja niiden vaikutus poikiin ja nuoriin miehiin ...	43
6 Toimintaehdotukset	47
Lähdeluettelo	50

ESIPUHE

Tasa-arvo kuuluu kaikille. Petterin Orpon hallitusohjelmassa "Vahva ja välittävä Suomi" todetaan, että poikiin ja miehiin kohdistuviin tasa-arvo-ongelmiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota, erityisesti nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tämä selvitys auttaa meitä hahmottamaan keskeisiä poikien ja nuorten miesten ongelmia ja niiden yhteyttä syrjäytymiseen ja tasa-arvoon. Selvityksessä käsitellään koulutusta, hyvinvointia ja terveyttä, väkivaltaa sekä sosiaalisen median ilmiöitä.

Vaikka suomalaisten lasten ja nuorten osaaminen on kansainvälisten mittausten mukaan edelleen hyvällä tasolla, tulokset osoittavat, että hyvin menestyvien ja keskitason oppilaiden osuudet pienenevät. Tämä koskee myös tyttöjä, mutta erityisesti poikia. Meidän tulee varmistaa, että kaikki lapset, sukupuoleen katsomatta saavat koulusta tarpeelliset tiedot ja taidot elämään. Voimme puuttua erityisesti poikia koskeviin haasteisiin esimerkiksi tehostamalla koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua.

Monet miehet ja pojat voivat hyvin ja miehillä on pääosin hyvä asema yhteiskunnassa. Kuitenkin miessukupuoleen näyttää liittyvän selkeitä riskitekijöitä, esimerkiksi mielenterveyden häiriöt, onnettomuudet, yksinäisyys ja väkivalta. Sosiaali- ja terveystalvuelujärjestelmää on kehitettävä tunnistamaan sukupuolen merkitystä paremmin; myös poikien ja miesten haavoittuvuus on nähtävä ja siihen on puututtava.

Kiitän tutkija Harry Lunabbaa ansiokkaasta ja mielenkiintoisesta selvityksestä. Selvityksen toimintaehdotukset osoittavat suuntaa toimenpiteille, joilla syrjäytymistä ja tasa-arvo-ongelmia voitaisiin ehkäistä samalla kun edistetään poikien ja nuorten miesten yhteiskunnallista osallisuutta. Tämä edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Toivon keskustelun jatkuvan ja sukupuolisensitiivisen työn etenevän kaikilla hallinnonaloilla. Vahvistamalla kaikkien osallisuutta, luottamusta ja tasa-arvoa rakennamme vahvaa ja kriisinkestävää yhteiskuntaa.

Sanni Grahn-Laasonen

Tasa-arvoasioista vastaava sosiaaliturvaministeri

1 Toimeksianto, tavoite, teoreettinen raja- aus ja selvityksen rakenne

1.1 Toimeksianto

Hallitusohjelmassa ”Vahva ja välittävä Suomi” todetaan, että poikiin ja miehiin kohdistuviin tasa-arvo-ongelmiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota, erityisesti nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Tämän hallitusohjelmakirjauksen toteuttamiseksi hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa linjattiin selvityksen ja suositusten tekemisestä. Tältä pohjalta selvityksen tavoitteeksi on asetettu poikien ja nuorten miesten tasa-arvokysymysten tarkastelu sekä tasa-arvo-ongelmien yhteyden pohtiminen poikien ja nuorten miesten syrjäytymiseen. Selvityksen lähtökohtana todetaan, että pojat ja nuoret miehet muodostavat monimuotoisen ryhmän, ja tästä syystä on tärkeää tunnistaa sukupuolen lisäksi myös muita risteäviä sosiaalisia ulottuvuuksia, jotka voivat vaikuttaa tasa-arvon toteutumiseen.

1.2 Tehtävä ja tavoite

Selvityksellä tavoitteena on tehdä tieto- ja tutkimuskatsaus, jonka pohjalta voidaan paikantaa poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksiin ja osallisuuteen liittyviä haasteita. Keskeistä selvityksessä on analysoida tasa-arvon toteutumista poikien ja nuorten miesten näkökulmasta pyrkien paikantamaan poikiin ja nuoriin miehiin liittyviä sukupuolisten rakennelmien ongelmakohtia. Selvityksen pohjalta on laadittu toimenpide-ehtotuksia, joiden avulla poikien ja miesten syrjäytymistä voidaan ehkäistä ja joilla voidaan edistää osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista kaikille sukupuoliryhmille.

Selvityksessä tehdään laaja katsaus poikien ja nuorten miesten tämänhetkisiin haasteisiin keskittymällä neljään painopistealueeseen: 1) koulutukseen liittyvät kysymykset, 2) poikien ja nuorten miesten terveydellinen ja sosiaalinen hyvinvointi, 3) väkivalta sekä 4) teknologisen kehityksen sekä sosiaalisen median aikakauden sukupuoli-ilmiöt.

Selvityksen tutkimuskatsaus koostuu kansallisista tilastoaineistoista kuten koulutus-tilastoista, PISA- ja kouluterveystutkimuksen tuloksista sekä kansallisista että kansainvälisistä tutkimuksista. Lisäksi selvityksen yhteydessä on järjestetty kaksi paneelikeskustelua: 25.9.2025 järjestettiin *Gender, solidarity ja inclusion* seminaarin yhteydessä tutkijapaneeli sekä 21.10.2025 järjestettiin poika- ja miestyön asiantuntijoiden paneeli yhteistyössä Miessakit järjestön kanssa.

Tutkijapaneeliin osallistuivat seuraavat henkilöt: professori Elina Lahelma, professori Päivi Honkatukija, väitöskirjatutkija Inka Tähkä sekä väitöskirjatutkija Jürgen Ross.

Poika- ja miestyön asiantuntijapaneeli koostui seuraavista henkilöistä: Joonas Kekkonen Miessakit ry, Dimitri Paile Aseman Lapset ry, Tariku Ahlfors Sveps ungdomsverkstad, Aziz Bahlaouane Väestöliitto ry (Poikien Puhelin), Jukka Silventoinen Espoonlahden seurakunta, Miguel Reyes Mieli ry, Charlotte Pettersson Aggredi, Petriina Perkiömäki, Pienperheyhdistys ry, Veli-Pekka Kilpala Loisto Settlementti ry (Poikien Talon), Yanika Wilén, Familia / Mirsal / Kaapatut Lapset, Timo Ryhänen Suomen Rauhanturvaajaliitto, sekä Atte Rimpi, Nytyi ry.

1.3 Selvityksen teoreettiset lähtökohdat ja rajaus

Selvityksen teoreettisen viitekehyksen muodostaa kriittinen realismi (Bhaskar 1978; Archer 1995), jonka perustava ajatus on, että on olemassa ”todellinen” todellisuuden taso, joka on riippumaton ihmisten tiedosta ja käsityksistä. Kriittisen realismin juuret ovat kuitenkin 1970-luvun positivismiin tai perinteisen realismiin kritiikissä, jossa tunnustetaan, miten havainnot todellisuudesta ovat aina myös sidoksissa tarkastelussa käytettyihin käsitteisiin ja sosiaalisiin konteksteihin (Danermark ym. 2003). Todellisuudesta voidaan myös tehdä samanaikaisesti monenlaisia ja kilpailevia tulkintoja, koska päätelmät todellisuudesta ovat aina sidoksissa joihinkin sanallistettuihin tai tiedostamattomiin teoreettisiin ja metodologisiin positioihin (Harrikari 2008).

On tärkeää tunnistaa, että sukupuolta voidaan tarkastella monenlaisista metodologisista lähtökohdista käsin. Esimerkiksi koulutus-tilastoihin perustuvassa tutkimuksessa oppilaat jaotellaan usein kahteen ryhmään, tyttöihin ja poikiin. Tällaisessa dikotomisessa, eli kaksijakoisessa tarkastelussa, korostuu sukupuoliryhmien keskinäiset erot, mutta samalla korostetaan yksittäisten sukupuoliryhmien samankaltaisuutta. Laadullisissa tutkimuksissa puolestaan tarkastellaan oppilaita tai nuoria yksilöinä tai johonkin alaryhmään kuuluvina, jolloin päätelmissä tulee selkeämmin esiin sukupuoliryhmien sisäinen kirjo. Tästä syystä on tärkeää, että kun

tehdään johtopäätöksiä sukupuoli-ilmiöistä, tunnistetaan niiden olevan sidoksissa niin käsitteellisiin, tietoteoreettisiin kuin metodologisiin lähtökohtiin. Tässä selvityksessä pyritäänkin luomaan kriittisen realismin viitekehystä hyödyntäen synteettisiä erilaisten, sekä tilastollisten että laadullisten tietolähteiden pohjalta, paikantaen yhtäältä poikiin ja nuoriin miehiin liittyviä tilastollisia yleistyksiä, mutta toisaalta myös sukupuolittunutta ja sukupuoliryhmien sisäistä moninaisuutta.

Toinen kriittiseen realismiin liittyvä lähtökohta on jäsentää sukupuolikysymyksiä siten, että huomioidaan yhtäältä rakenteellinen todellisuus, mutta samalla tunnistetaan tarkastelun kohderyhmä, pojat ja nuoret miehet, sosiaalisina toimijoina (Bhaskar 1986). Sukupuolikysymysten ja tasa-arvon toteutumisen tarkastelussa kiinnitetään huomiota siihen, miten sosiaaliset rakenteet esimerkiksi eri instituutioissa vaikuttavat tasa-arvon toteutumiseen. Samaan aikaan kriittisen realismin viitekehys huomioi miten yksilöt ja ryhmät eivät vain alistu tai sopeudu sosiaalisiin rakenteisiin, vaan he nähdään sosiaalisina toimijoina ja voivat jossain määrin myös oman sosiaalisen toimintansa kautta ylläpitää, haastaa tai muuttaa käsillä olevia sosiaalisia rakennelmia ja konventioita. Keskeistä rakenteiden ja toimijuuden tunnistamisessa on, että se luo kaksipuolisen, niin rakenteita kuin toimijuutta huomioivan, kehyyksen. Yhtäältä viitekehys mahdollistaa esimerkiksi poikien ja nuorten miesten rakenteellisen haavoittuvuuden tunnistamisen – sen; miten yhteiskunnalliset rakenteet ja instituutiot voivat asettaa poikia ja nuoria miehiä epätasa-arvoiseen asemaan. Toisaalta viitekehys tunnistaa pojat ja nuoret miehet sosiaalisesti vastuullisina toimijoina, jotka voivat vaikuttaa omiin olosuhteisiinsa, yhteiskunnallisiin rakenteisiin sekä ennen kaikkea siihen miten he yksilöinä kohtaava toisia ihmisiä. Poikia ja nuoria miehiä ei näin ollen nähdä vain rakenteellisten voimien tai tasa-arvotoimien kohteina, vaan heidät ymmärretään lähtökohtaisesti aktiivisina ja vastuullisina yhteiskunnallisina osallistujina tasa-arvotyössä.

1.4 Selvityksen rakenne

Selvityksen rakenne perustuu tämän johdannon jälkeen neljään analyysilukuun. Luvussa kaksi tarkastellaan poikien ja nuorten miesten koulutukseen liittyviä kysymyksiä. Luvussa kolme tarkastelussa on terveydelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvä haavoittuvuus. Luvussa neljä keskustellaan väkivallan yhteydestä poikiin ja nuoriin miehiin, tunnistetaan pojat ja nuoret miehet sekä väkivallan kohteina, että väkivallan tekijöinä. Viidennessä ja viimeisessä analyysiluvussa pohditaan teknologisten uudistusten sekä sosiaalisen median aikakauden sukupuoli-ilmiöitä. Tämän jälkeen selvityksen kuudennessa ja viimeisessä luvussa esitetään selvitykseen perustuvia toimintaehdotuksia.

2 Pojat, nuoret miehet ja koulutus

2.1 Koulutuskatsauksen aineistot

Tässä luvussa tarkastellaan poikien ja nuorten miesten tilannetta koulutuksen näkökulmasta. Koulutusta ja oppimiseen liittyviä kysymyksiä voidaan tarkastella monien erilaisten aineistojen pohjalta. Keskeinen ja eniten julkisuutta saava tarkastelu liittyy Pisa-tutkimukseen, joka tarjoaa kansainvälisesti kattavaa vertailutietoa eri maiden ja oppilaiden osaamisen tasosta. Lisäksi Pisa-tutkimus tarjoaa myös aineistoa kuluneen noin kahdenkymmenen vuoden kehityssuunnasta. Pisa-tutkimus toteutetaan kolmen vuoden välein ja siinä arvioidaan 15-vuotiaiden oppilaiden osaamista. Aineistossa kerätään myös kattavaa taustatietoa muun muassa sukupuolesta sekä perhetaustasta.

Pisa-tutkimuksen lisäksi Suomessa Kansainvälinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toimii itsenäisenä viranomaisena, joka vastaa koulutuksen ja varhaiskasvatuksen arvioinnista läpi koko koulutusjärjestelmän. Karvi julkaisee myös vuosittain useita raportteja, joista osa perustuu olemassa oleviin rekisteritietoihin, mutta Karvi toteuttaa myös itsenäisesti tutkimusaineistoihin perustuvaa arviointia. Lisäksi Jyväskylän yliopistossa toteutetaan matematiikan ja luonnontieteiden osaamiseen erikoistuvaa TIMSS-arviointitutkimusta (Trends in International Mathematics and Science Study). TIMSS-tutkimuksia tehdään neljän vuoden sykleissä ja viimeisin toteutettiin vuoden 2023 aikana.

Koulutukseen liittyviä ilmiöitä tarkastella tässä selvityksessä myös erilaisten rekisteriaineistojen ja kansallisten tilastojen pohjalta. Tilastokeskus tarjoaa kattavan aineiston eri koulutusasteiden oppilasmääristä, koulutukseen hakeutumisesta sekä valmistumisesta. Tilastokeskuksen tuottamissa tilastoissa sukupuoli on usein eritelty ja tietoja voi hakea sekä alue- että koulutusaloittain.

Koulutukseen liittyviä ilmiöitä tutkitaan myös eri yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa, ja tämä tutkimus käsittää sekä laadullista että määrällistä tutkimustietoa. Koulutukseen liittyvää tutkimusta tehdään myös useilla eri tieteenaloilla. Voidaankin todeta, että koulutukseen liittyvää arviointi- ja tutkimustietoa on tarjolla runsaasti ja tutkimusaineistoissa on hyvinkin usein tarkasteltu sukupuolen merkityksiä erilaisiin koulutusilmiöihin. Tutkimus on myös pääosin kansainvälisesti vertailukelpoista, jolloin suomalaisia tietoja voidaan vertailla kansainväliseen tutkimus- ja arviointitietoon.

2.2 Koulutuksen yleisnäkymä ja sukupuoliryhmiin liitettävät trendit

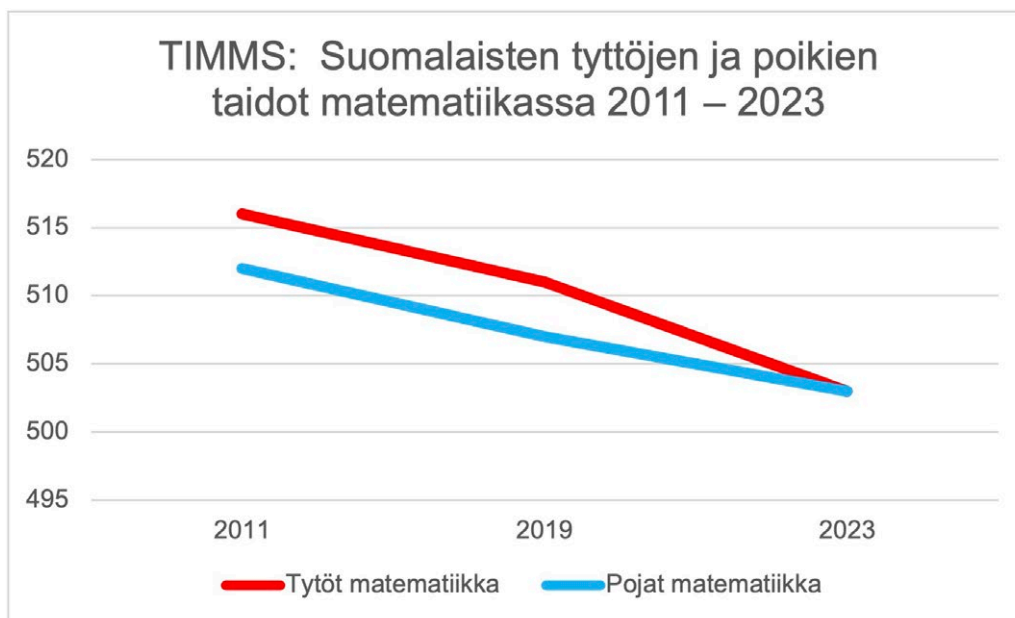
2.2.1 Osaamisen heikentyminen laajana kansallisena ja kansainvälisenä koulutustrendinä

Kansainväliset koulutusarvioinnit piirtävät huolestuttavan kuvan suomalaisten oppilaiden osaamisen kehityksestä. Viimeisimmän tiedon valossa suomalaisten oppilaiden osaamistaso laskee ja tämä kehitys näkyy sekä PISA-tuloksissa (OECD 2023) että TIMSS:in arvioinneissa (von Devier ym. 2024). Osaamisen tason pudotus ei tosin liity vain Suomeen, vaan osaaminen heikentyy suurimmassa osassa OECD-maita.

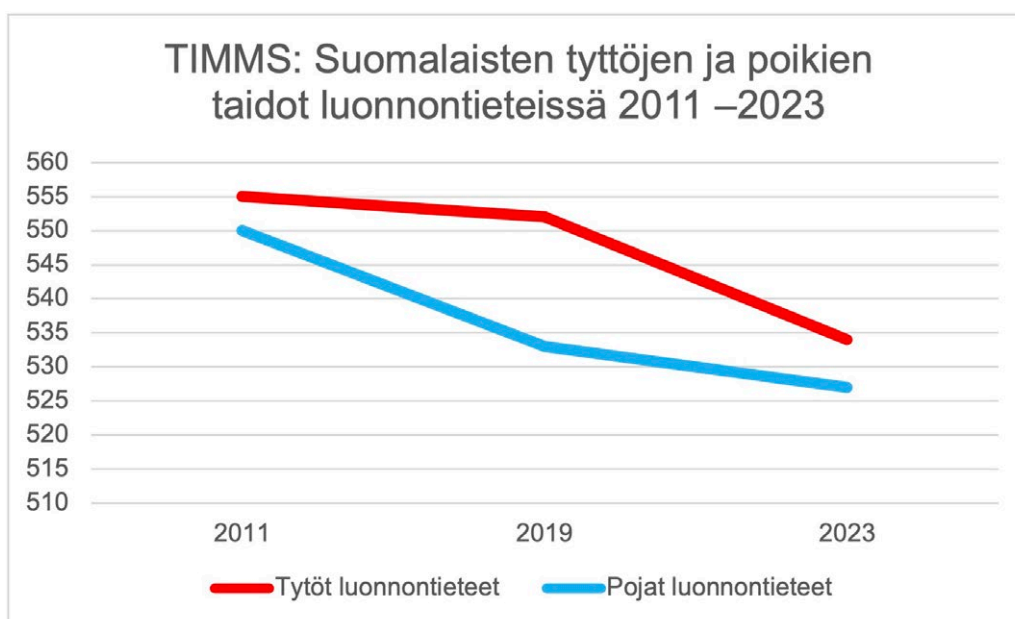
Suomalaisten poikien osalta osaamistason laskua on tapahtunut läpi koko 2000-luvun. Viimeisimmissä arvioinneissa merkittävää heikentymistä on kuitenkin havaittavissa myös tyttöjen tuloksissa, erityisesti TIMSS-arvioinnissa, jossa tarkastellaan osaamista luonnontieteiden ja matematiikan osalta. (Hiltunen ym. 2024). Suomalaisen koulutusjärjestelmän erityispiirteenä ovat aikaisemmin olleet tyttöjen vahvat PISA-tulokset, mikä on samalla tarkoittanut sitä, että suomalaisten poikien ja tyttöjen väliset erot ovat olleet kansainvälisessä vertailussa OECD-maiden suurimmat (Leino ym. 2019)

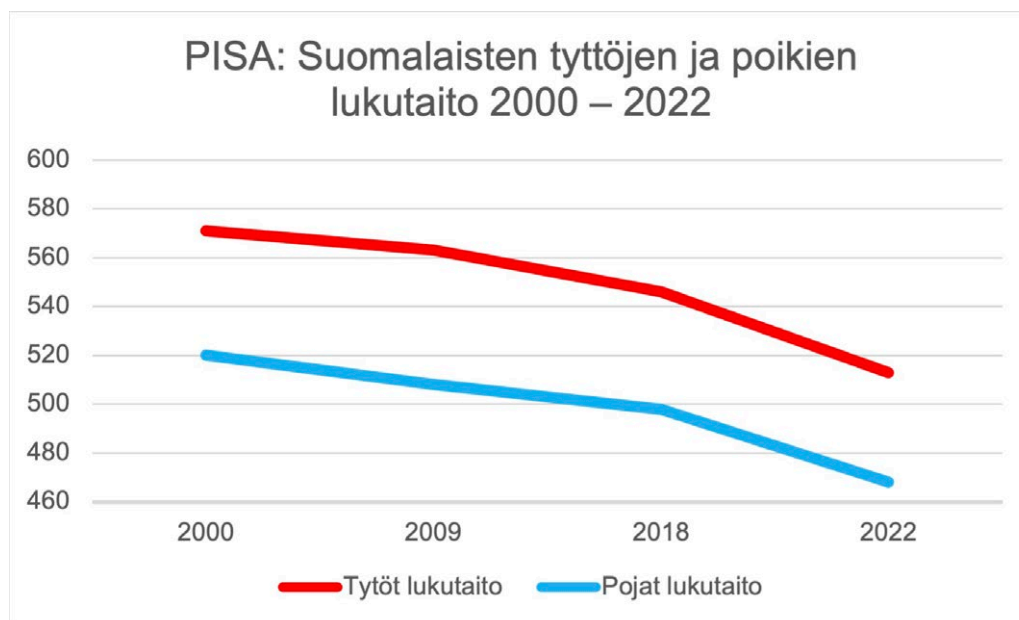
Viimeisimmissä mittauksissa todettujen tyttöjen tulosten selkeän laskun myötä osaamiserot tyttöjen ja poikien välillä eivät enää ole merkittävän suuria. Esimerkiksi TIMSS-arvioinneissa (Hiltunen ym. 2024) kahdeksaluokkalaisten erot matematiikan ja luonnontieteiden osaamisessa sukupuoliryhmien välillä eivät ole edes tilastollisesti merkitseviä. Huomionarvoista kuitenkin on, että osaamiskuilun kaventuminen johtuu selkeästi tyttöjen tulosten viime mittauksissa todetusta poikia jyrkemästä laskusta, samalla kuin poikien osaamisarvioinnin tulokset ovat olleet laskusuuntaiset koko 2000-luvun ajan. Poikien keskimääräisessä osaamistasossa ei ole tapahtunut missään vaiheessa myönteistä kehitystä.

Kuvio 1. Suomalaisen kahdeksannen luokan oppilaiden taidot matematiikassa (Hiltunen ym. 2024)

Kuvio 2. Suomalaisen kahdeksannen luokan oppilaiden taidot luonnontieteissä (Hiltunen ym. 2024)

Kuvio 3. Suomalaisten 15 – 16 vuotiaiden oppilaiden lukutaito (OECD 2023)

Kuten todettu, osaamistason lasku on myös kansainvälinen trendi, joka ilmenee kaikissa Suomen verrokkimaissa (OECD 2023). Suomalaisten poikien ja tyttöjen keskimääräinen osaamistaso on edelleen kansainvälisen keskiarvon yläpuolella. Toisaalta Suomen PISA-keskiarvot sekä matematiikan että lukemisen osalta ovat esimerkiksi Ruotsin kanssa samalla tasolla, mutta selkeästi Viron tulosten alapuolella. Suomi saa kansainvälisessä vertailussa parhaimman tuloksensa luonnontieteissä, jossa Suomi sijoittuu kymmenen vahvimman maan joukkoon ja selkeästi pohjoismaalaisten verrokkimaiden yläpuolelle.

Suomen tulokset ovat siis edelleen kansainvälisessä vertailussa vahvoja, eikä suomalainen osaamistaso ole millään arviointimittarilla ilmeisen heikkoa. Toisaalta Suomen kokonaistuloksiin liitettävä huoli liittyy osaamistason selkeään heikentymiseen ottaen huomioon, että 2000-luvun alussa suomalaiset oppilaat, ja erityisesti tytöt, erottuvat erityisen korkeilla pistemäärillä. Suomalaisten poikien tuloksia voitiin myös aikaisemmin pitää kansainvälisessä vertailussa erityisen vahvoina, koska suomalaisten poikien ja tyttöjen ero selittyi ennen kaikkea tyttöjen poikkeuksellisten korkeilla tuloksilla, eikä niinkään suomalaisten poikien heikolla menestyksellä. Tilanne on 2000-luvun huippuvuosista muuttunut siten, että suomalaiset oppilaat pärjäävät edelleen verrattain hyvin kansainvälisessä vertailussa sijoittuen keskitason yläpuolelle. Suomalaiset pojat ovat myös kansainvälisessä vertailussa hyvällä tasolla. Viimeisimpien tulosten valossa merkittävää tulosten heikentymistä on havaittu erityisesti tyttöjen osalta. Suomalaisten poikien kokonaistilanteesta merkille pantavaa

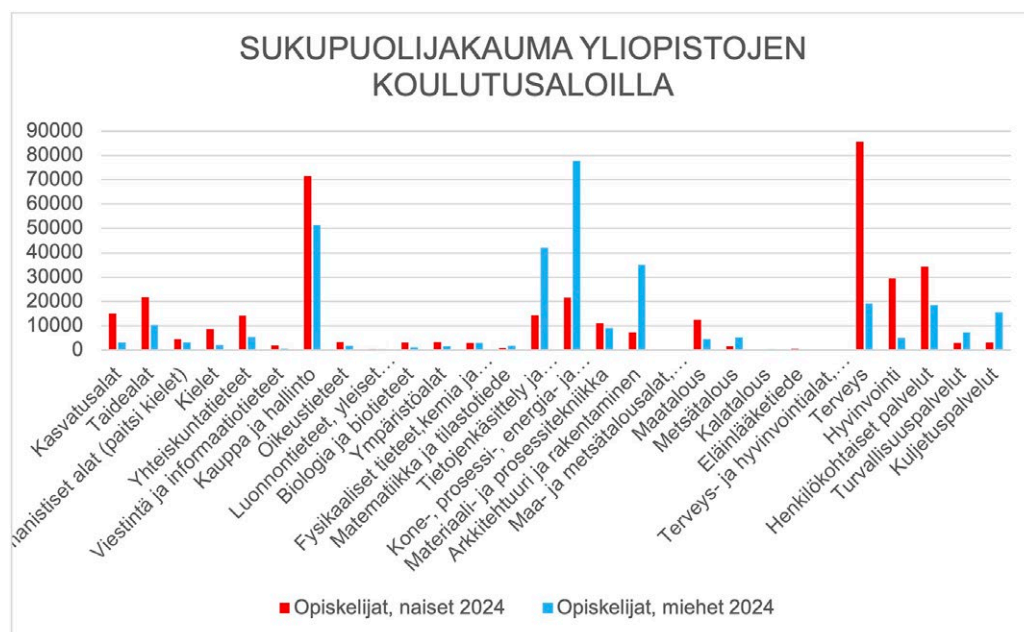
on se, että osaamisen kehitys kaikilla koulutusmittareilla on ollut kuluneiden vuosikymmenten aikana johdonmukaisesti laskusuuntaista, eikä osaamistason kielteistä kehityssuuntaa olla missään vaiheessa onnistuttu kääntämään.

2.2.2 Koulutus ja tasa-arvo sisäänpääsytilastojen valossa

Vaikka poikien ja tyttöjen väliset erot ovat kaventuneet kansainvälisessä osaamisvertailuissa, tyttöjen ja poikien asema ja sijoittuminen suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ovat johdonmukaisesti noudattaneet kaavaa, jossa tyttöjen osuudet kaikilla koulutusasteilla perusasteen jälkeen ovat selkeästi poikia suuremmat. Tilastokeskuksen tietojen mukaan tytöt hakeutuvat ja saavat poikia useammin opiskelupaikan lukiosta, ja erot tyttö- ja poikaopiskelijoiden määrissä niin kutsutuissa huippulukioissa on merkittävät (Yle 2022). Esimerkiksi vuonna 2022 Tilastokeskuksen tilaston mukaan noin 58,4 prosenttia kaikista suomalaisten lukioiden opiskelijoista on tyttöjä mutta samana vuonna Ressun lukiossa ja Helsingin normaalilyseossa tyttöjä oli noin 70 prosenttia opiskelijoista.

Samankaltainen selkeä sukupuolittunut asetelma toistuu sekä yliopistoissa, että ammattikorkeakoulussa. Tyttöjä on lähtökohtaisesti enemmän sekä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa että useimmilla korkeakoulutusasteen koulutusaloilla. Erot ovat erityisen selkeät humanistisilla, yhteiskunnallisilla ja kasvatusaloilla sekä hyvinvointi- ja terveysaloilla. Miehet ovat enemmistönä teknisillä, rakennus- ja turvallisuusaloilla. Sukupuolijakauma on tasainen monilla luonnontieteellisillä aloilla, joissa pojat ovat aikaisempina vuosina olleet jokseenkin selkeänä enemmistönä.

Kuvio 4. Sukupuolijakauma yliopistojen koulutusaloilla (Suomen virallinen tilasto 2025)

Pojat hakevat selkeästi useammin ammattikouluun kuin tytöt. Pojat ovat myös enemmistössä, kun tarkastellaan heti peruskoulun päättäneiden oppilaiden sijoittumista ammatilliseen opetukseen. Yllättävää onkin, että kun tarkastellaan ammattikoulun opiskelijoiden sekä ammattikoulujen uusien opiskelijoiden sukupuolijakaumaa, tytöt ovat myös ammattikouluissa enemmistönä ja ammattikouluista valmistuu myös enemmän tyttöjä kuin poikia.

Kuvio 5. Ammattikouluun hakeneet peruskoulun jälkeen (Suomen virallinen tilasto2025b)

Kuvio 6. Ammattikoulusta valmistuneet (Suomen virallinen tilasto 2025)

2.2.3 Yhteenveto yleiskuvasta

Vaikka sukupuolten väliset osaamiserot ovat viimeisimmissä arvioissa kaventuneet ja erot ovat matematiikan ja luonnontieteiden osalta olleet aina maltillisia, eroja täytyy samalla pitää merkityksellisinä ainakin kahdesta syystä. Poikien keskimääräinen osaamistaso on järjestään ollut tyttöjä alhaisempi ja kehitys on myös ollut johdonmukaisesti laskusuuntainen. Osaamistason heikentymistä ei olla onnistuttu missään vaiheessa kääntämään tai katkaisemaan. Sukupuolten väliset koulutuserot vaikuttavat myös nuorten pääsyyn toisen ja kolmannen asteen koulutukseen ja kehitys myös opiskelupaikkojen jakautumisen osalta on ollut järjestään sellainen, että pojat jäävät jokaisella koulutusasteella peruskoulun jälkeen vähemmistöön. Toki on sellaisia koulutusaloja sekä ammattikouluissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa, joissa pojat ovat enemmistönä. Poikien asema on kuitenkin heikko monilla koulutusaloilla ja ennen kaikkea sellaisilla aloilla, joissa on korkeat sisäänpääsyaatimukset.

Samanaikaisesti on syytä tunnistaa, että vaikka erot tyttöjen ja poikien välillä ovat johdonmukaiset ja toistuvat, erot sukupuoliryhmien sisällä ovat huomattavasti merkittävämpiä. Suurin osa pojista ja tytöistä sijoittuu samaan keskiryhmään ja erot selittyvät ennen kaikkea sillä, että heikosti menestyvät oppilaat ovat useammin poikia ja pojat ovat myös keskimäärin harvemmin vahvimpien oppilaiden joukossa. Seuraavaksi tarkastellaan tarkemmin sukupuolijakaumia eri osaamistasoilla.

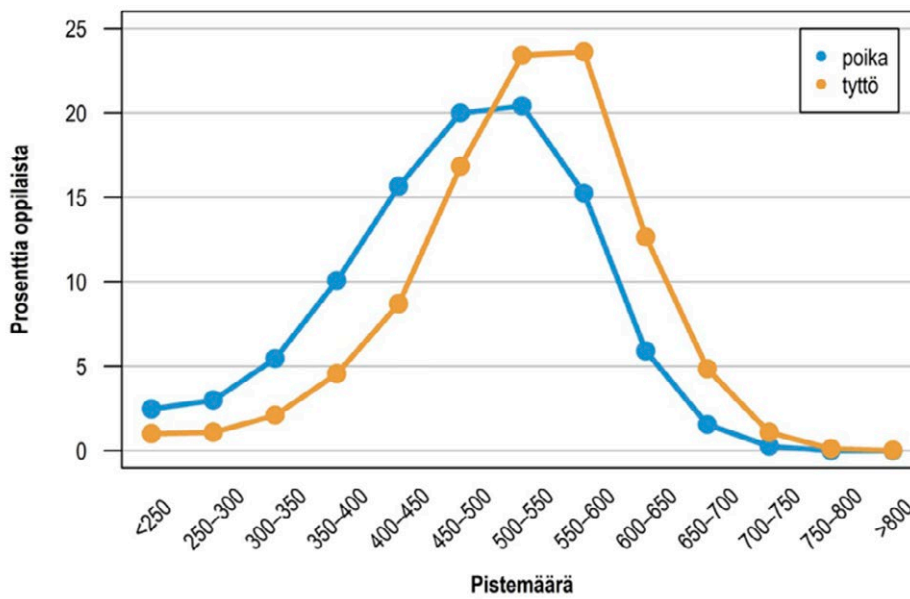
2.3 Sukupuolierot eri osaamistasoilla

Osaamisen tarkastelussa keskiarvoperusteinen vertailu antaa hyvin karkean kokonaiskuvan osaamiseroista ja kehityksestä ja tällaisessa vertailussa korostuu niin kutsuttu dikotominen, eli tyttöjen ja poikien vastakkaisasetelma. Kategorisiin yleistyksiin (Lahelma, 2004) perustuva asetelma korostaa tyttöjen hyvää menestystä ja vastaavasti luo liiankin synkeän kuvan poikien koulutilanteesta. Tarkempi kokonaiskuva piiryy, kun osaamista ja osaamisen kehitystä tarkastellaan siten että tunnisteetaan miten eri oppilaat sijoittuvat erilaisille osaamistasoille.

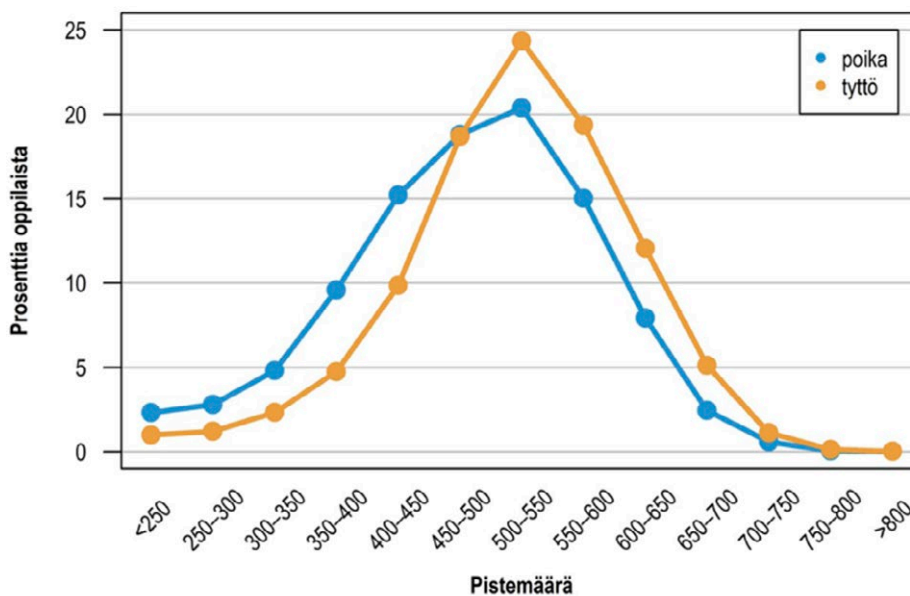
Kun tarkastellaan äidinkielen osaamista, missä keskimääräiset erot poikien ja tyttöjen välillä ovat suurimmat, voidaan esimerkiksi kansallisen koulutuksen arviointikeskus KARVIN julkaisussa (Ukkola ym, 2025, 44) havaita miten suurin osa pojista ja tytöistä sijoittuu kuudennen luokan lopussa äidinkielen osaamisen mittauksessa keskiryhmän sisälle (Kuvio 7). Erot ovat vielä maltillisemmat, kun tarkastellaan kokonaisosaamisen jakaumia (Kuvio 8). Erot ovat tilastollisesti merkittäviä, mutta

kouluissa on sekä tyttöjä että poikia kaikilla osaamistasoilla ja poikien kohdalla hajonta on aavistuksen verran suurempaa kuin tyttöillä. Onkin syytä pyrkiä välttämään sellaisia päätelmiä, joissa ei huomioida sukupuoliryhmien sisäistä kirjoa.

Kuvio 7. Äidinkielen osaamisen jakauma tytöillä ja pojilla (Lähde: Ukkola ym. 2025)

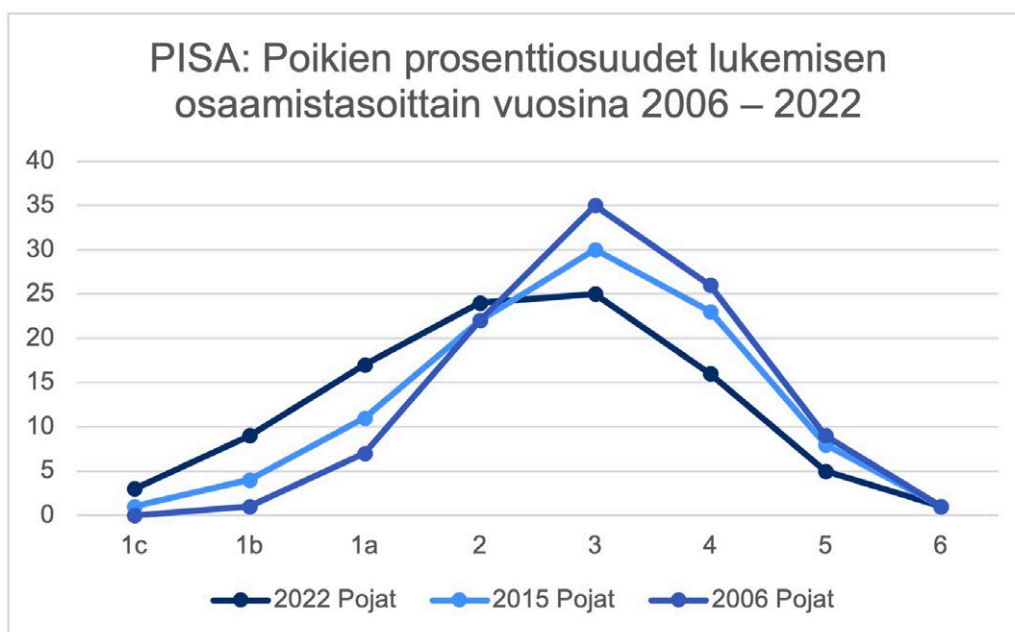
Kuvio 8. Kokonaisosaamisen jakauma tytöillä ja pojilla (Lähde: Ukkola ym. 2025)

Myös PISA-tutkimuksessa tarkastellaan sukupuolijakaumia eri osaamistasoilla ja PISA tarjoaakin hyvät edellytykset tarkastella osaamistasoihin liittyviä muutoksia. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että poikien osaamisessa on tyttöjä suurempi hajonta osaamisalasta riippumatta. Huomioitavaa on, että osaamisen hajonta on viime vuosina kasvanut eli samassa ikäryhmässä osaamisen taso voi olla hyvinkin vaihtelevaa. Esimerkiksi vielä 2000-luvun alussa hyvin harva oppilas sijoittui PISA-tuloksissa alimmille 1c- ja 1b-tasoille. Suomalaisten oppilaiden vahvan menestymisen taustalla olikin, että myös heikoiten suoriutuvien suomalaisten oppilaiden pistemäärät olivat verrattain korkealla tasolla. Esimerkiksi vuosina 2006 ja 2015 alhaisimmalla 1c-tasolla luonnontieteissä oli alle prosentti suomalaisia oppilaita ja lukemisen kohdalla vuonna 2015 oli vain yksi prosentti suomalaisista pojista tasolla 1c. Viimeisissä tuloksissa oppilaiden osuudet ovat kasvaneet kaikissa kolmen heikoimman tason ryhmässä. Poikia on selkeästi tyttöjä enemmän heikkotasoisimmissa ryhmissä.

Huolestuttavan kehityskulun voi todeta tarkastelemalla PISA-tulosten kehitystä alla olevasta kuvasta (Kuvio 9), jossa ensimmäisessä kuvassa kuvataan poikien prosenttiosuuksia eri osaamistasoilla liittyen lukemiseen. Musta käyrä kuvastaa viimeisimpiä vuoden 2022 PISA-tuloksia, joissa voi nähdä miten poikien osuus on kasvanut heikoimmissa ryhmissä. Taso 2 on pysynyt kaikissa arvioinneissa ennallaan, mutta siitä ylemmissä ryhmissä poikien osuudet ovat selkeästi pienemmät kuin aikaisemmin. Tämä kuvaa sitä, että poikien prosenttiosuudet kasvavat heikoimmissa ryhmissä ja pienenevät vahvimmissa ryhmissä.

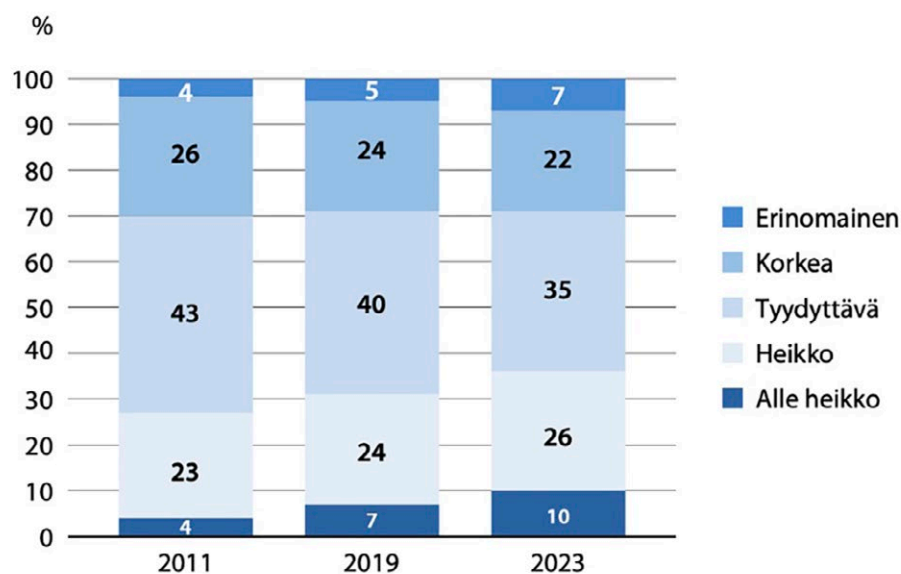
Kuvio 9. Poikien prosenttiosuudet lukemisen osaamistasoittain vuosina 2006–2022 (PISA tietokanta 2022)

Sama kehityssuuntaa näyttäytyy vielä selkeämmin matematiikan tulosten osalta, jossa poikia on huomattavasti enemmän heikoimmissa ryhmissä ja vastaavasti huomattavasti vähemmän vahvimmissa ryhmissä. Tyttöjen tulokset näyttävät kehityssuunnaltaan samankaltaisina, eli heikkojen osaajien ryhmä kasvaa ja vahvojen osaajien ryhmä pienenee, vaikka tyttöjen tulokset ovat keskimääräisesti paremmat kuin poikien tulokset.

Pisa-tuloksissa ilmenevä kehityssuunta ei näytä täysin samankaltaiselta TIMSS-arvioinnin osalta (Kuvio 10). Keskeisin ero PISA-tuloksiin on, että TIMSS-arvioinnissa erinomaisesti pärjäävä ryhmä esimerkiksi matematiikassa on kasvanut kaikkien oppilaiden osalta neljästä prosentista vuodesta 2011 seitsemään prosenttiin vuonna 2023 ja toiseksi vahvin ryhmä korkeilla pistearvoilla on laskenut maltillisesti. Mutta myös TIMSS:in arvioiden pohjalta heikosti ja alle heikon suoriutumisen ryhmät ovat kasvaneet ja suurimmat muutokset ovat tapahtuneet juuri kaikista heikoimman ryhmän osalta. TIMSS:in arviossa sukupuolten väliset erot ovat myös kaventuneet aavistuksen enemmän kuin PISA-tuloksissa ja tätä selittää ennen kaikkea tyttöjen heikentyneet tulokset. Toisaalta oppilaiden tulosten hajonta on myös kasvanut sekä tytöillä ja pojilla vuodesta 2011. Pojista 11 prosenttia jää alle heikon suoritustason luonnontieteissä ja tytöillä vastaava osuus oli seitsemän prosenttia. Poikien terävin kärki on luonnontieteissä pysynyt ennallaan mutta tyttöjen kohdalla pudotus on ollut noin kolme prosenttia.

Kuvio 10. TIMMS luonnontieteiden osaamistasojen jakauma (Hiltunen ym. 2024)

2.4 Sukupuolierojen ja osaamiskehityksen taustamekanismit

Tutkimuskentällä käydään vilkasta keskustelua sukupuolten välisten koulutuserojen taustasyistä sekä viimeaikaisen osaamistason laskun syistä. Käsitteet ajan-kohtaisista koulutuksen muutoksista ovat vielä hahmottumassa. Esimerkiksi älypuhelimien ja ylipäättään digitaalisen opetuksen vaikutuksista on paljon pohdintaa, mutta kuten kansainvälisessä PISA-raportissa todetaan, on vaikeaa tehdä johtopäätöksiä matkapuhelimien tai digitaalisten opetusmenetelmien vaikutuksista osaamisen kehitykseen. Älypuhelimet ja erilaiset digitaaliset välineet voivat parantaa opetussisältöjen saatavuutta, mutta ne voivat myös häiritä opetusta ja oppimista (OECD 2024, 6). On kuitenkin syytä todeta, että digitaaliset välineet ja opetustavat ovat lisääntyneet viimeisten vuosien aikana ja älypuhelimien käyttö on muuttanut keskeisellä tavalla niin luokkahuoneiden kuin välituntienkin aikaista sosiaalista vuorovaikutusta. Ei ole myöskään mitään perusteltua syytä olettaa, etteikö digitaalisella kehityksellä olisi vaikutusta koulutuksen toteuttamiseen ja sitä kautta myös oppimiseen. Oleellista onkin selvittää, miten digitaalista opetusta toteutetaan ja millä tavalla älypuhelimien käyttöä hallinnoidaan luokkahuoneessa. Vaikutelmana on, että digitaalisten välineiden hallinta on hyvinkin vaihtelevaa. Suomalaisessa kontekstissa erot vaikuttavat olevan merkittäviä eri opettajien toteutustapojen välillä (Klemola ym. 2025).

Sukupuolieroista on käyty laajaa keskustelua jo kahden vuosikymmenen ajan, ja sukupuolierojen taustasyistä on tehty merkittävää tutkimusta. Yksi keskeinen havaittu havainto sukupuolieroista koulutusmittauksissa liittyy tyttöjen ja poikien maturiteettiin: pojat kehittyvät keskimääräisesti myöhäisemmässä vaiheessa kuin tytöt (Koerselman & Pekkarinen, 2018). Poikien puberteetin alkamisen ajankohta ei kuitenkaan yksinomaan selitä koulutuseroja, vaan kyse on siitä, miten poikien ja tyttöjen kehitykselliset erot huomioidaan koulutusrakenteiden suunnittelussa. Keskeinen ongelma poikien kohdalla on, että tärkeät koulutusvalinnat tehdään puberteetin kannalta hyvinkin kriittisessä vaiheessa. Pojat voisivat hyötyä siitä, että ratkaisevat koulutusvalinnat tehtäisiin aikaisemmin, kuten entisen kansakoulun aikaan noin 11–12-vuotiaana, eikä puberteetin kulminaatiovaiheessa 15–16-vuotiaana (Pekkarinen, 2008). Ottaen huomioon puberteetin vaikutusten teollisen näytön, onkin hämmästyttävää, ettei sitä juuri ole otettu huomioon esimerkiksi toisen asteen koulutuksen valintavaiheessa. Keskustelun keskiössä on valitettavasti ollut hyvinkin kategorinen vaihtoehto myöhäistää kaikkien poikien koulun aloitusta, eikä niinkään pohtia valintavaiheen siirtämistä eteenpäin tai sen merkityksen väljentämistä. On hyvin todennäköistä, että yhteisvalintarakenne

toisen asteen koulutukseen ohjaa pois lukiokoulutuksesta sellaisia poikia, joilla todennäköisesti olisi edellytyksiä menestyä lukio-opinnoissa hieman myöhäisessä vaiheessa.

Toinen laajasti keskustelussa oleva aihe sukupuolieroihin liittyen koskee koulutusmittausten luotettavuutta. On esitetty, että koulussa järjestetyt mittaukset tai koetilanteet, jotka eivät suoraan liity opintosuoritukseen, eivät motivoi oppilaita panostamaan niihin tavalla, jolloin ne varsinaisesti mittaisivat osaamisen tasoa (Hopfenbeck & Kjærnsli, 2016). Tämän pohjalta voisi ajatella, että arvosanoihin perustuvat arviot olisivat parempia osaamisen mittareita. Toisaalta on myös keskustelua siitä, että opettajien arvostelu suosisi tyttöjä, ja tästä on saatu jonkinasteista tutkimuksellista näyttöä (Lievore & Triventi, 2023). Lisäksi on tehty havainto, että arvosanat eivät mittaa vain osaamista, vaan niihin vaikuttaa myös opiskelijoiden käytös, joka useimmiten heikentää juuri poikien arvosanoja (Contreras, 2024).

Kolmas laajasti keskustelussa oleva asia liittyy kotitaustan merkitykseen, ja se onkin monissa mittauksissa nähty olevan keskeisempi selittävä tekijä kuin sukupuoli (Buchmann & DiPrete 2006). Esimerkiksi äitien koulutustaustalla on todettu olevan merkitystä oppilaiden suoriutumisessa, ja juuri äidin koulutustaso ennustaa lapsen koulumenestystä merkittävämmällä tavalla kuin isien (Hautala & Kallio, 2021). Toisaalta poissaoleva ja alhaisesti koulutettu isä näyttää olevan keskeisessä roolissa erityisesti poikien kohdalla. Siinä missä isän koulutustaustalla ei näytä olevan merkittävää vaikutusta tyttöjen kohdalla, erityisesti heikosti menestyvien poikien kohdalla poissaoleva isä vaikuttaa olevan erityisesti haavoittuvuutta aiheuttava tekijä (DiPrete & Buchmann, 2013). Asia on todettu myös käänteisesti: koulutetut ja ylipäättään koulutukseen myönteisesti suhtautuvat vanhemmat tuottavat keskeistä lisäarvoa sekä tytöille että pojille (Vincent ym. 2001; Berthelsen & Walker 2008).

Neljäs laajasti keskustelussa oleva osaamisarviointien sukupuolieroja koskeva seikka liittyy poikien sukupuolittuneisiin performansseihin, joiden perusteella hegemonisen maskuliinisuuden kulttuuri estää tai vaikeuttaa poikien panostamista kouluun ja oppimiseen (Renold, 2004; Morris, 2011). Pojat saavat kyllä menestyä koulussa, mutta menestys ei saa perustua akateemiseen ahkeruuteen (Swain, 2005).

Tällaista maskuliinisuuskulttuuria pidetään myös keskeisenä sen suhteen, että koulutuksen kehitys on lisännyt oppilaiden itseohjautuvuuden tarvetta. Tämä liittyy niin kutsuttuihin ei-kognitiivisiin taitoihin (erotuksena oppiaineiden osaamisesta) ja ennen kaikkea metakognitiivisiin taitoihin, huolellisuuteen ja keskittymiseen. Pojat ovat usein myös haluttomampia osoittamaan osaamistaan: he kirjoittavat lyhyempiä vastauksia eivätkä osallistu samalla painokkuudella ryhmäopetukseen ja luokkahuonekeskusteluihin (Jacob, 2002).

Tämä viimeinen seikka saattaakin olla aivan erityinen koulutuserojen taustamekanismien selittäjä. Tuoreessa oppilaiden toimijuutta käsittelevässä meta-analyysissä on arvioitu erilaisten toiminnallisuuksien tasojen vaikutusta koulumenestykseen (Reeve ym., 2025). Tässä analyysissä käyttäytyminen (behaviour) nousi keskeisimmäksi selittäväksi tekijäksi koulumenestyksen kannalta. Artikkeleissa analysoitiin erilaisia tutkimustuloksia opiskelijoiden toiminnallisuudesta ja verrattiin seuraavia toiminnallisuuden muotoja: käyttäytymistä eli sitä, teenkö sitä mitä minulta odotetaan (responsiivista, säännönmukaista, ahkeruutta), kognitiivista toiminnallisuutta eli sitä, ymmärrätkö syvällisesti (sisäänpäin kääntyvää aktiivisuutta, sisältöjen ja käsitteiden yhdistämistä), emotionaalista ja arvopohjaista toiminnallisuutta eli sitä, miltä minusta tuntuu ja miten tämä kytkeytyy arvoihini (tuntemista, arvostamista), sekä omatoimijuutta eli sitä, miten itse edistän omaa oppimistani (transformatiivista, proaktiivista).

Vaikka kaikkia toiminnallisuuden muotoja voidaan nähdä tärkeinä oppimisen kannalta, juuri käyttäytyminen – eli missä määrin oppilas sitoutuu ohjeisiin ja toteuttaa säännönmukaisesti koulutehtäviä – nousi keskeisimmäksi ja tärkeimmäksi toiminnallisuuden muodoksi koulumenestyksen kannalta. Kyse on sellaisesta toiminnallisuuden muodosta, jota voidaan pitää tässä ajassa hyvinkin konservatiivisena näkökulmana. Toisaalta käyttäytymistä voidaan pitää hyvinkin pragmaattisena oppimisen ja uuden tiedon sisäistämisen muotona, jossa kyse on hyvinkin käytännöllisestä oppimisen tavasta: tehdään käytännössä opettajan määräämiä koulutehtäviä. Lukemista opitaan lukemalla, kirjoittamista kirjoittamalla ja laskemista laskemalla. Jos luokkahuoneissa ei toteudu perustavanlaatuisen tehtävien tekeminen, niin tällaista puutetta ei voida korjata omatoimijuudella, arvoilla eikä kognitiivisella toiminnallisuudella tai syvällisellä ajattelulla. Oleellista on, että opettajan ohjauksessa toteutettavaa lukemista, kirjoittamista ja laskemista tehdään luokkahuoneissa riittävän paljon.

3 Poikien ja nuorten miesten hyvinvointi, mielenterveys ja sosiaalinen haavoittuvuus

3.1 Poikien ja nuorten miesten sukupuolittunut haavoittuvuus isossa kuvassa

Pojaksi syntymistä on jäsennetty terveystilastojen valossa riskiksi (Cortenau 2011, 3–42). Pojat ja miehet ovat tyttöjä ja naisia alttiimpia monille vakaville terveys-
haitoille, liittyen somaattisiin sairauksiin, mielenterveysongelmiin tai onnettomuuksiin. (Kraemer 2000). Ylipäätänsä miesten terveyskäyttäytyminen (Cortenau 2011b) näyttäytyy tutkimuksen valossa haasteelliselta. Tytöt tunnistavat itsessään herkemmin psykologisia oireita kuten ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta kun pojat, ja tämä johtaa myös siihen, että pojat hakeutuvat palveluiden piiriin harvemmin kuin tytöt (Haavik ym. 2019; Wendt & Shafer 2016)

Terveystilastojen pohjilta tehdyissä päätelmissä poikiin ja miehiin kohdistuvista riskeistä on syytä kuitenkin huomioida kategoristen yleistysten vaara. On tärkeää välttää luomasta liian pitkälle meneviä päätelmiä sukupuolen merkityksestä. On myös syytä huomioida, että vaikka tilastokeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2024 noin 76 prosenttia itsemurhista on miesten tekemiä ja miehet ovat selkeässä enemmistössä, kun kyse on huumekuolemista (Tilastokeskus 2025), kyse on kuitenkin marginaali-ilmiöistä, joita ei voi suoraan liittää kaikkiin poikiin ja miehiin yleisellä tasolla. Kaikki pojat ja miehet eivät lähtökohtaisesti ole itsemurha-alttiita tai alttiita vakaville päihdeongelmille, vaikka miessukupuoli on yliedustettuina tällaisissa huoli- tilastoissa. Vakavien päihde- ja mielenterveysongelmien taustat ovat lähtökohtaisesti monisyisiä.

On myös syytä todeta, että kaikki poikiin ja miehiin liitettävät tilastot eivät ole kielteisiä, vaan pojat ja miehet ovat toisinaan edustettuina myös myönteisissä tuloksissa. Kouluterveyskyselyssä pojat ovat tasaisesti ilmaisseet tyytyväisyyttä elämään, heillä on useammin myönteiset välit vanhempiinsa tyttöihin verrattuna, ja pojat myös kokevat tyttöjä harvemmin ahdistusta (Helenius ym. 2025). On viitteitä myös sellaisesta myönteisestä kehityskulusta, jossa miehet ovat selkeästi aktiivisemmin

osallisina lastensa kasvatuksessa kuin koskaan aikaisemmin (Dotti & Treas 2016), ja isyys vaikuttaa itsessään oleva sellainen asia joka suojelee miehiä terveyshaitoilta (Nelson-Coffey ym. 2019).

Yhteiskunnassa suhtaudutaan nykyään ylipäättänsä avoimemmin mielenterveysongelmiin (Henderson ym. 2020) ja oletettavasti vastaavanlainen muutos koskettaa myönteisellä tavalla myös poika ja miehiä. Miesten oma mielenkiinto omaan terveyteen on lisääntynyt ja juuri miesten keskuudessa on suosittua tarkkailla fyysistä kuntoa älylaitteiden avulla (Qureshi ym. (2023). On myös viitteitä siitä, että miesten keskuudessa myös erilainen itsehoitoon liittyvä kulutus ja kiinnostus vaikuttaa olevan kasvussa, vaikka tästä asiasta ei toistaiseksi ole varsinaista tutkimusnäyttöä.

Päihdetilastoista (THL 2025) ja kouluterveyskyselyiden (THL 2023) pohjalta tiedetään, että päihteiden käyttö vähenee ja erityisesti nuorempien ikäpolvien tytöt ja pojat käyttävät aikaisempia sukupolvia harvemmin alkoholia ja päihteitä. Myönteinen kehityssuunta on myös, että miestenkin odotettavissa oleva elinajaka on kasvanut. Miesten ja naisten välinen elinajanodotus on edelleen merkittävän suuri, yli viiden vuoden ero (Tilastokeskus 2024), mutta miesten elinajanodote nousee aavistuksen verran jyrkemmin kuin naisten. Tämä antaa viitteitä siitä, että ero odotettavissa olevassa elinajassa sukupuolten välillä on kapenemassa tai jollain aikavälillä kenties myös umpeutumassa.

Sukupuolieroista hyvinvointiin ja terveyteen liittyen voidaankin suhtautua samanaikaisesti sekä erittäin pessimistisesti mutta myös optimistisesti ja myönteisesti, riippuen tarkastelukulmasta. Samalla on kuitenkin syytä huomioida, että sukupuoli ei ole millään tavalla merkityksetön, vaan sukupuolieroja tulisi huomioida palvelurakenteissa sekä erityisesti yksilöllisissä kohtaamisissa. Tässä luvussa tavoitteena on paikantaa ensinnäkin sellaisia poika- ja miestyön kohdeilmiöitä, jotka olemassa olevan tiedon mukaan edellyttävät erityistä huomiota. Tämän jälkeen tarkastellaan poikien ja nuorten miesten kohtaamisen haasteita. Lopuksi pohditaan poikien ja nuorten miesten sosiaalista haavoittuvuutta ja haavoittuvuuksien tunnistamisen haasteita.

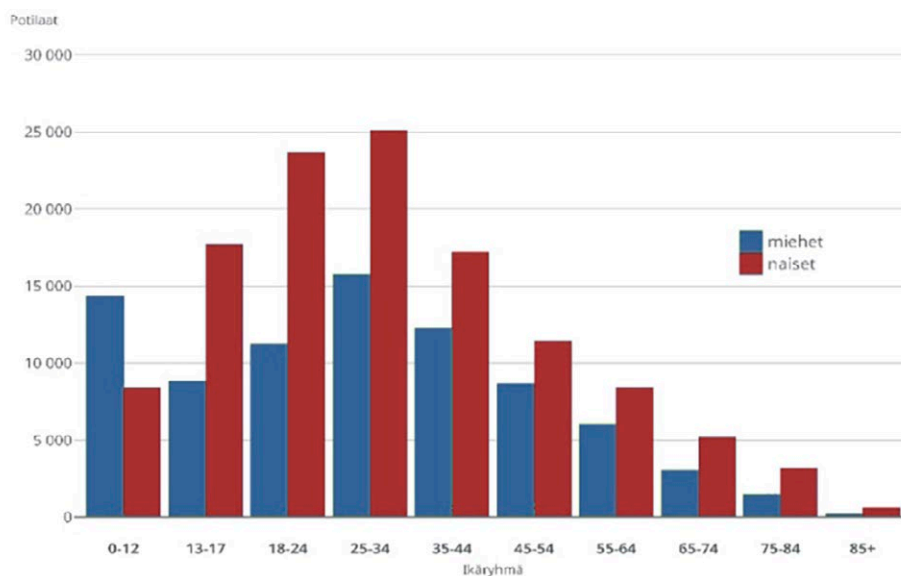
3.2 Poikien ja nuorten miesten mielenterveysongelmien kirjo ja niiden tunnistamisen haaste

Lasten ja nuorten mielenterveystilastoissa näkyy lukuisia sukupuolittuneita ilmiöitä, jotka antavat ristiriitaisen kuvan mielenterveysongelmien jakautumisesta. Kokonaiskuva nuorten mielenterveyden ja sukupuolen yhteyksistä jää monilta osin tulkinnanvaraiseksi ja vaatii perusteellisempaa tarkastelua.

Kouluterveyskyselyissä (THL 2023, kouluterveyskyselyn tulospalvelu) tytöt ilmaisevat poikia useammin ahdistuneisuus- ja masennusoireita. Tutkimus antaa selkeitä viitteitä siitä, että tyttöjen ahdistuneisuusoireet ovat yleistyneet merkittävästi älypuhelinien myötä (Kosola ym. 2024.) Yleisvaikutelma on, että juuri tytöt ovat haavoittuvassa asemassa, kun tarkastellaan heidän itse raportoimaansa kokemusta mielenterveyden ongelmista ja naisten selkeästi korkeampaa osuutta mielenterveyspalveluiden käyttäjinä.

Voidaan kuitenkin olettaa, että mielenterveysongelmien itseraportointi ja mielenterveyspalveluiden käyttö saattaa liittyä sukupuolittuneisiin käytänteisiin ja rakenteisiin. Keskeisin viite tälle löytyy psykiatrisen erikoissairaanhoidon tilastoraportista (THL 2024). Lastenpsykiatrian potilaat (Kuvio 11) ovat enimmäkseen poikia. Tilanne kääntyy kuitenkin täysin päinvastaiseksi nuorisopsykiatrian avopalveluissa, missä tytöt muodostavat jo selkeän enemmistön. Tämä sukupuolirakenne korostuu edelleen aikuisten mielenterveysavopalveluissa. Poikien osuus pienenee siis välittömästi, kun he siirtyvät nuorten palveluihin. Selittävänä tekijänä lieneekin se, että lastenpsykiatrian avopalveluihin hakeudutaan usein aikuisen, ja todennäköisesti usein äitien aloitteesta, kun taas nuorisoiäisten mielenterveyspalvelut edellyttävät selkeämpää oma-aloitteisuutta.

Kuvio 11. Psykiatrisen avohoidon potilaat ikäryhmittäin (THL 2024)

Myös psykoterapian asiakkaista valtaosa on tyttöjä ja naisia, ja naisten osuus kasvaa selkeästi jyrkemmin kuin miesten (KELA 2025). Kuvaavaa psykoterapeuttisessa hoidossa on, että se edellyttää hyvinkin merkittävää oma-aloitteellisuutta ja hoitoon pääsyä tulee rakentaa pidemmälle arviointiprosessilla ja potilaan tulee itse aloitteisesti löytää sopiva psykoterapeutti. Perustilastot mielenterveyspalveluiden käytöstä, sekä avohoitokäyntien että terapiahoidon osalta, osoittavat selkeitä sukupuolittuneita rakenteita, minkä vuoksi onkin hämmästyttävää, ettei asiasta käydä aktiivisempaa keskustelua.

Tutkimuskirjallisuudessa näitä yllämainittuja sukupuolieroja psykiatristen palveluiden osalta tulkitaan poikien ja nuorten miesten mielenterveysongelmien ali-diagnostisointina (Whitley 2021). Taustalla vaikuttavat käytännössä kolme keskeistä mekanismia. Ensinnäkin pojat ja miehet eivät useasti itse ilmaise, viesti tai edes tunnista omia mielenterveysvaasteita kuten masennusta ja ahdistusta (Pearson 2023; Lidlley m. 2021). Toiseksi miesten haavoittuvuuden ilmaisua rajoittavat sukupuoli-normit estävät heitä hakeutumasta hoitoon samassa suhteessa kuin tyttöjä ja naisia (Seidler ym. 2016). Kolmanneksi poikien ja miesten ulospäinsuuntautunutta oireilua ei tunnisteta mielenterveysongelmaksi, varsinkaan jos siihen liittyy väkivaltaa, rikollisuutta tai vakavia päihdeongelmia (Martin ym 2013). Vaikutelma on, että mielenterveyspalveluita ei ole ylipäättänsä kehitetty kohtaamaan tällaista ulospäin suuntautuvaa oireilua.

Miehet muodostavat tosin selkeän enemmistön alkoholin- ja huumeidenkäytön tilastoissa, ja he ovat myös enemmistönä kun tarkastellaan päihdehuollon asiakkaiden sukupuolijakaumia (THL 2023b). Päihde-, väkivalta- ja rikollisuustilastoissa puhutaankin usein poikien ja miesten yliedustuksesta. Niihi oletus on, että palvelurakenne on muovautunut vastaamaan todellisuuden tarpeita ja miehet hakeutuvat ongelmiansa perusteella sellaisiin palveluihin, joissa osataan käsitellä heidän ulospäin suuntautunutta oireiluaan. Todennäköisempi skenaario on kuitenkin valitettavasti toisenlainen. Miesten ja poikien kohdalla epäonnistutaan huomattavasti useammin ehkäisemään äärimmäisyyksiin kehittyvää psyykkistä oireilua. Miehet eivät tartu tai heitä ei saada tarttumaan ehkäiseviin avohuollollisiin tukitoimiin, minkä seurauksena on huomattavasti tyttöjä ja naisia useammin vakava syrjäytyminen, vammautuminen tai kuolema.

Kaikista hälyttävien tilasto liittyy poikien ja miesten itsemurhiin. Vaikka itsemurhat ovat myös miesten kohdalla laskussa, kolme neljästä itsemurhantekijästä on miespuolinen, ja pojat ja nuoret miehet toteuttavat itsemurhan huomattavasti todennäköisemmin kuin tytöt ja naiset (Tilastokeskus 2023). Tätä asetelmaa voisi kuvata siten, että naisilla ja tytöillä on useammin itsetuhoista käytöstä. Hoidon ja palveluiden kannalta on kuitenkin tunnistettava, että itsetuhoisia ajatuksia ilmaisevan

pojan tai miehen kuolemanriski on merkittävästi korkeampi kuin tyttöjen ja naisten. Tämä tieto olisi tärkeää huomioida palvelujärjestelmässä ja palveluiden suunnittelussa.

Poikien ja nuorten miesten mielenterveyden edistämisen kannalta keskeistä on mielenterveysongelmien tunnistaminen, erityisesti lievempien masennuksen ja ahdistuneisuuden muotojen ja ulospäinsuuntautuvan vakavan oireilun kohdalla. Tutkimusnäyttö osoittaa, että poikien ja nuorten miesten mielenterveysongelmien tunnistamisen haasteet liittyvät sekä alidiagnostisointiin että miesten haasteisiin hakea apua ja tukea. Poikien ja miesten oireet eivät noudata yleisesti tunnistettua masennuksen oirekuvaa, koska poikien ja miesten masennukseen ja ahdistuneisuuteen liittyy usein aggressiivista tai hyökkäävää käytöstä, välinpitämätöntä suhtautumista tai muuta ulospäinsuuntautuvaa oireilua kuten riskikäyttäytymistä, päihdeongelmaa tai erilaisia käyttäytymishäiriöitä. Lisäksi miesten ja poikien avunhakemista ohjaavat edelleen vahvat ja sitkeät maskuliinisuusnormit, jotka kieltävät esimerkiksi haavoittuvuuden ilmaisemisen.

Kun valtavirrasta poikkeava oirekuva ja vastahakoisuus suhteessa tukipalveluihin kohtaavat tarveperustaisuuteen perustuvan palvelujärjestelmän, joka tavoittelee säästöjä palveluiden leikkaamisella, poikien ja miesten avunsaaminen muuttuu erityisen haastavaksi. Oireiden tulisi olla selkeitä ja avunhakijan tulisi olla sekä oma-aloitteinen että osata vaatia itselleen palveluita. Jos oireiluun liittyy sosiaalisesti haastavaa käytöstä tai jopa aggressiivisuutta, tehokkaan avun saanti voi olla haastavaa tai jopa mahdotonta.

Suomessa ja muualla maailmassa on kuitenkin kehitetty poika- ja mieserityisiä palveluita, joissa on löydetty keinoja sekä tunnistaa että sietää sosiaalisesti haastavaa oireilua. Esimerkiksi Väestöliiton ylläpitämä Poikien puhelin on ottanut käytännön toimintatavaksi sietää hyvinkin epäasiallista käytöstä asiakassuhteiden käynnistymisvaiheessa. Työntekijöiden kokemuksen mukaan moni asiakkuus alkaa häirikkösoitoilla, joilla kokeillaan puhelimen toisessa päässä olevan aikuisen sietokykyä. Epäasialliseen käytökseen puututaan, mutta ketään soittajaa ei käännytetä pois. Sen sijaan heitä kannustetaan ja ohjataan jatkamaan keskustelua, joka toisinaan muuttuu ja muovautuu prosessin aikana vastaanottavaksi.

Toinen esimerkki on Helsingin Mission ylläpitämä Aggredi-toiminta, joka on suunnattu yli 18-vuotiaille väkivallan tekijöille. Keskeistä toiminnassa on, että työntekijät ovat kamppailulajien harrastajia, joilla on erityinen valmius ja kyky kohdata ja hallita väkivaltaa. Oleellista ei ole se, että kamppailulajien osaamista käytettäisiin asiakkaiden oireiden hallintaan, vaan se, että työntekijät ovat tottuneita kohtamaan

väkivaltaista käytöstä eivätkä pelkää esimerkiksi ulospäin oireilevaa nuorta. Aggredi-toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, ja keskeistä on saada asiakkaat irtautumaan väkivaltaisesta käytöksestä.

Myös Miessakkien ylläpitämä tukitoiminta perustuu mieserityiseen kohtaamiseen, jossa keskeistä on, että tukea antavat työntekijät ovat pääsääntöisesti miehiä ja tottuneita tulkitsemaan ja kohtaamaan miehiä. Sama koskee Poikien talojen tarjoamaa palvelua, jossa poikayhteisöllisyys on toiminnan keskiössä. Vaikka nämä järjestöjen tarjoamat erilaiset tukitoiminnat perustuvat lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten tarjoamaan tukeen, toiminnassa on otettu käyttöön mies- ja poikaerityisiä toimintamalleja, joissa pyritään pitämään miesasiakkaista kiinni ja kohtaamaan heitä haavoittuvina ja tukea tarvitsevinä siitä huolimatta, että heidän käytöksensä voi olla sosiaalisesti haastavaa ja heidän oma suhtautumisensa elämän ongelmakohtiin vähättelevä. Keskeistä Miessakkien, Poikien talon ja Aggredin toiminnassa on juuri yhteisöllisyys, jossa pojat ja miehet saavat myös vertaistukea ja -näkemystä haastaviin tilanteisiin.

Oleellinen huomio on, että järjestöperustaisessa mies- ja poikaerityisessä toiminnassa poikien ja miesten kiinnittyminen tukeen ei ole haaste ja asiakkaat ovat pääasiallisesti sitoutuneita tukitoimintaan. Toiminta ei kuitenkaan usein pysty vastaamaan tämänhetkiseen kysyntään. Onkin syytä pohtia, miksi pojat ja miehet eivät hakeudu tai kiinnity julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin kuten mielen-terveyspalveluihin tai perheneuvolankäynteihin, mutta heitä onnistutaan kohtaamaan ja tavoittamaan järjestöjen toiminnassa.

3.3 Poikien yksinäisyys ja nuorten miesten sosiaalisen haavoittuvuuden tunnistaminen

Yksinäisyys ja sosiaalinen eristäytyminen on konkreettinen syrjäytymisen muoto, joka on vasta viimeisimpinä vuosikymmeninä tunnistettu sosiaalisesti ongelmaksi. Ilmiötä voidaan tarkastella ainakin kahdesta eri tulokulmasta. Yksinäisyys liittyy usein ei-valittuun sosiaaliseen eristäytymiseen, esimerkiksi tilanteeseen, jossa ihmisellä ei ole ystäviä tai parisuhdetta. Toisaalta sosiaalista eristäytymistä ja yksinäisyyttä voidaan tarkastella myös vapaaehtoisena valintana ja aktiivisena hakeutumisena erilleen muista ihmisistä.

Kouluterveyskyselyjen pohjalta (THL 2023a) yksinäisyys tai kiusaaminen ei nouse tilastollisesti juuri poikiin liitettäväksi ilmiöksi. Pojat kokevat tulevansa kiusatuksi harvemmin tai yhtä useasti kuin tytöt, ja pienempi osuus poikia kuin tyttöjä

ilmaisee, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää. Pojat ilmaisevat myös tyttöjä useammin hyviä suhteita niin ystäviin kuin vanhempiinsa. Toisaalta kansainväliset ja laajasti huomiota saaneet yksinäisyyteen liitettävät ilmiöt antavat hyvin toisenlaisen kuvan.

Esimerkiksi niin kutsuttu INCEL-ilmiö, joka viittaa käsitteisin involuntary celibacy (Scaptura & Boyle; O'mally ym. 2022) liittyy vahvasti juuri poikiin ja miehiin. Miehet ovat naisia useammin vailla parisuhdetta tai lapsettomia (Sorsa ym. 2025). Lisäksi terveyserot perheellisten ja ei-perheellisten miesten välillä ovat ilmeiset (Kraav 2022). Miehet hyötyvät siitä, että he ovat isiä tai avioliitossa (Robles, 2014). Miesten yksinäisyyteen ja sosiaaliseen eristäytymiseen liittyvät haasteet eivät siis tule näkyvällä tavalla esiin kyselytutkimuksissa, mutta toisaalta näyttö juuri poikien ja nuorten miesten sosiaalisten suhteiden haasteista on ilmeinen.

Olen omassa maskuliinisuutta ja haavoittuvuutta käsittelevässä tutkimusartikkelissa (Lunabba 2023) esittänyt, että poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksien tunnistaminen edellyttää aktiivista huomioimista. Poikia tai nuoria miehiä ei monissa tilanteissa tunnisteta haavoittuvina tai yksinäisinä, mikä liittyy erityisesti siihen, että pojat ja miehet mielletään usein etuoikeutetuksi ryhmäksi. Ehdotan, että haavoittuvuuksia voitaisiin paikantaa kolmesta erilaisesta näkökulmasta käsin.

3.3.1 Haavoittuvuus rakenteellisesta näkökulmasta

Vaikka yhteiskunnassa voidaan olettaa olevan patriarkaalinen yhteiskuntajärjestys, tämä rakenne ei välttämättä kohtelee suopeasti kaikkia maskuliinisuuksiin liittyviä ryhmiä. Voidaan puhua rakenteellisesta haavoittuvuudesta, jossa tunnustetaan, miten poika- ja miesryhmien sisällä voi olla erilaisia vähemmistöryhmiä, joiden asema esimerkiksi suomalaisessa yhteiskunnassa voidaan nähdä erityisen haastavana.

Tutkimusartikkelissani (Lunabba 2023) kuvaan kahden Helsingissä toimivan rap-työpajaan osallistuvan nuoren kokemuksia. Marokkolaissyntyinen, mutta lähes koko elämänsä Suomessa elänyt Rafik kuvaa omia elämänvaiheitaan siten, että hänet miellettiin ala- ja yläkoulussa vilkkaan persoonallisuutensa takia luokkahuoneen pelleksi. Hän on kuitenkin havahtunut viime vuosina siihen, että nykyään hänet mielletään ensisijaisesti maahanmuuttajaksi. Oletetaan, että hän on juuri muuttanut Suomeen, ei osaa suomen kieltä ja elää sosiaaliuilla. Hän on toisin sanoen Suomen rakenteellisessa todellisuudessa ensisijaisesti ”epäilyksiä herättävä maahanmuuttaja” (Herz 2019), eikä niinkään etuoikeutettu hegemonisen maskuliinisuuden (Connel & Messerschmidt 2005) edustaja.

Tommy, toinen rap-työpajan nuori, on asunut murrosiän aikana lastenkodissa. Hänellä ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta, ja hän on tällä hetkellä avustusten varassa elävä työtön. Sekä Tommy että Rafik ovat rap-työpajan yhteisössä suosittuja ja hyvin ihailtuja muusikoita, ja heidän vuorovaikutuksestaan välittyy jotain aivan muuta kuin heidän haavoittuva asemansa. Rafikin kokemaa rakenteellista rasismia ja Tommyn kaikilla mittareilla todennettava syrjäytymisriski (Kääriälä & Hiilamo 2017) edellyttävät aktiivista ymmärrystä heidän haavoittuvuudestaan. On helppo olettaa heidän olevan etuoikeutettuja ja hyvin pärjääviä nuoria, heidän ulkoisen, itsevarmuutta uhkuvan olemuksensa pohjalta. Mutta, molemmat pojat ovat hyvinkin haastavassa ja haavoittuvassa tilanteessa, kun heidän elämäntilanteeseensa pääsee tutustumaan paremmin. Kumpikaan pojista ei kärsi varsinaisesta yksinäisyydestä, koska heillä on laajat ystävyysverkot. On kuitenkin ilmeistä, että he kohtaavat paljon ennakkoluuloja ja sellaisia sosiaalisia rakennelmia, jotka asettavat heidät haavoittuvaan asemaan, vaikka tätä ei päällepäin tunnistaikaan.

3.3.2 Maskuliinisten performanssien näkökulma

Yksinäisyys ja syrjään jäämisen vaara on toisinaan poikien kohdalla hyvinkin ilmeistä, kun asiaa tarkastellaan piilossa olevien rakenteiden sijaan poikien niin kutsuttuja sosiaalisia performansseja. Performanssi-käsite liittyy keskeisellä tavalla sosiologi Erving Goffmanin (1956) symboliseen interaktionismiin, jossa sosiaalisilla performansseilla viitataan siihen, miten ihmiset voivat ilmaisullaan viestiä tai todentaa sosiaalisia identiteettejä. Kun kyse on poikien ja nuorten miesten sosiaalisista performansseista, voidaan paikantaa sekä suosittuja tai normatiivisesti hyväksytyjä tapoja ilmaista maskuliinista identiteettiä, mutta vastaavasti myös kiellettyjä tai kielteisesti leimallisia tapoja ilmaista itseään (Renold 2004; Frosh ym. 2002).

Ilmeisimmät vallalla olevia maskuliinisuusnormeja rikkovat sosiaaliset performanssit liittyvät ennen kaikkea sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin. Vaikka voitaisiin olettaa, että seksuaalivähemmistöihin liittyvät ennakkoluulot olisivat vähentyneissä, kouluterveyskyselyjen (THL 2023) mukaan seksuaalivähemmistöihin kuuluvien poikien kokemus yksinäisyydestä lisääntyy. Tiedetään myös, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat pojat ja nuoret miehet peittelevät suuntautumistaan eli pyrkivät sosiaalisilla performansseillaan piilottamaan omaa identiteettiään (Lehtonen 2018).

Kiellettyihin sosiaalisiin performansseihin liittyvä yksinäisyys ja syrjään joutuminen koskettaa myös monia muunlaisia poikia. Ylipäätään hegemonisista tai vallalla olevista maskuliinisuusnormeista poikkeaminen asettaa pojat haavoittuvaan asemaan (Renold 2004). Tällaiset normipoikkeamat voivat liittyä pehmeiden arvojen

puolustamiseen, akateemiseen tai koulutukselliseen ahkeruuteen ja kirjojen lukemiseen, itkemiseen tai sellaisiin performansseihin, jotka liitetään nörttiyteen (Kendall 1999) tai vain epäurheilullisuuteen. Monet pojat joutuvat piilottelemaan kaveripiireiltään esimerkiksi kiinnostustaan lukemiseen tai klassisen musiikin soittamiseen.

Aikaisemmin mainitsemani rap-työpaja toimi joillekin pojille eräänlaisena keitaana, missä he saivat harrastaa musiikkia, kirjoittaa riimejä ja runoja rauhassa ilman pilkatuksi tulemista. Myös Settlementitalon ylläpitämä Poikien talo toimii monelle pojalle keitaana, jossa he voivat ilmaista omaa tapaansa olla poika tai nuori mies ilman, että joutuvat kiusan tai pilkan kohteeksi. Poikien talon toiminnassa kohdennetaan erityisesti palveluita sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille, mutta myös kaikenlaisille pojille, jotka voivat jäädä syrjään yleisessä nuoriso- ja harraste-toiminnassa. Poikien taloja tarvitaan luomaan juuri pojille suunnattuja keitaita täydentämään nuorisotoimintaa. Tilanne on pitkälti sama kun mitä havaittiin paljon aikaisemmin tyttöjen osalta. Myös monet pojat tarvitsevat sukupuolisensitiivisiä ja turvallisia tiloja, täydentämään nuorisotoimintaa.

3.3.3 Haavoittuvuus suhdeperustaisesta näkökulmasta

Yksinäisyyttä voidaan tarkastella myös suhdeperustaisesta näkökulmasta, joka tuo käytännöllisen tavan hahmottaa sosiaalista syrjäytymistä (Lunabba 2023). Keskeistä suhdeperustaisessa tarkastelussa on, että suhde tunnustetaan sosiaalisen toiminnan käytännöllisenä sosiaalisena olosuhteena. Hyvä suhde mahdollistaa hyvinkin erilaisia kokemuksia kuin vastaavasti heikko tai huono suhde. Ystävyys antaa mahdollisuuden tehdä ja kokea yhteisiä asioita sekä kumppanuutta keskustella elämään liittyvistä asioista. Suhteet ovat myös sanan kaikissa merkityksissä todellisia, koska ilman esimerkiksi ystävyysuhteita ihminen jää monista kokemuksista paitsi. Suhteiden kautta laajennetaan edelleen tuttava- ja ystäväpiiriä, suhteet luovat usein työmahdollisuuksia, ja hyvät suhteet edistävät terveyttä ja parantavat hyvinvointia. Kuten totesin aikaisemmin, yksinäisyyteen liittyy monia terveydellisiä riskejä ja sosiaalinen eristyneisyys asettaa ihmisen alttiiksi monille syrjäytymisen vaaroille. Toisaalta suhde ei ole vain olosuhde, josta ihminen pääsee nauttimaan, vaan suhteet edellyttävät useimmiten jonkin asteista vastavuoroisuutta ja toimijuutta suhteiden osapuolilta. Emootiososiologi Thomas J. Scheff (1997) kuvaa kirjassaan, miten suhteet, joita ei ylläpidetä, korjata ja varjella, ovat alttiita vaurioitumaan tai katkeamaan. Suhteita ei vain saada tai niihin ei vain päästä, vaan niitä hankitaan ja ylläpidetään vastavuoroisen toiminnan kautta.

Näen suhdeperustaisen näkökulman hyvinkin keskeisenä ymmärrettäessä yksinäisyyden haasteita. Sosiaalisten performanssien näkökulma tunnistaa, miten jotkut tavat ilmaista esimerkiksi maskuliinista identiteettiä voivat asettaa ihmisiä haavoittuvaan asemaan ja että tarvitaan keitaita oman erilaisuuden kanssa kamppailevia poikia varten. Suhdeperustainen näkökulma tunnistaa myös sen, että vaikka Poikien talojen tai Miessakkien asiantuntijat ja siellä toimivat vertaiset voivat parhaimmillaan tarjota hyvää seuraa ja tarkoituksenmukaista tekemistä, ystävyys edellyttää kuitenkin myös jotain keskeistä kaikilta osapuolilta, jota voisi paremman käsitteen puutteessa kutsua ihmishuhde- tai ystävyystaidoiksi (Brady ym 2020).

Toimijuuden huomioiminen nousee erityisen keskeiseksi, kun kyse on niin kutsutusta INCEL-kulttuurista. INCEL-käsitteessä korostuu tahdonvastaisuus vallitsevista olosuhteista (Lounela & Murphy 2024), joissa miehellä ei ole pääsyä intiimisuhteisiin ja sen tuomaan seksuaaliseen kanssakäymiseen. Käsite pohjautuu olettamukseen, että seksuaalisuus ja sen kokeminen on perustava inhimillinen tarve, ja se, ettei sitä pääse kokemaan, asettaa yksilön hyvinkin haavoittuvaan asemaan. Se, mitä INCEL-kulttuurissa vähemmän sisäistetään, on juuri suhdeperustaisuusnäkökulman korostama toimijuus, jossa suhteet ja erityisesti intiimisuhteet ovat mahdollisia ainoastaan, jos ne perustuvat vastavuoroisuuteen (Layder 2009) ja kaikkien osapuolten tahtoon ylläpitää suhdetta tai seksuaalista kanssakäymistä. Naisia ja feminististä liikettä syyttävä INCEL-retoriikka esineellistää naiset miesten seksuaalisuuden toteutumisen välineeksi eikä halua tunnistaa suhteiden vastavuoroisuutta ja perustavia ihmishuhde- ja ystävyystaitoja.

Keskeistä poikien ja nuorten miesten yksinäisyyttä ehkäisevässä työssä onkin tunnistaa pojat ja nuoret miehet toimijoina ja haastaa heitä pohtimaan omia ihmishuhde- ja ystävyystaitojaan (Lunabba 2023). Ennen kaikkea tärkeää on saada heidät ymmärtämään, miten ihmisten kanssakäyminen ei voi perustua naisten ja tyttöjen esineellistämiseen tai katkeruuteen naisia, tyttöjä tai feminististä liikettä kohtaan.

4 Pojat, nuoret miehet ja väkivalta

Tässä luvussa käsittelen erityisen haastavaa ja vaikeaa ilmiötä, väkivaltaa, ja sen yhteyttä sukupuolirakenteisiin. Katson, että väkivallan käsittely poikien ja nuorten miesten tasa-arvokysymyksiä käsittelevässä raportissa on välttämätöntä. Michael Kimmel (2010) kutsuu väkivaltaa Ruotsin hallitukselle tehdyssä tätä selvitystä vastaavassa raportissa todelliseksi poikakriisiksi. Kimmel korostaa, että kun kyse on väkivallasta, niin sen yhteydestä sukupuoleen ja ennen kaikkea miessukupuoleen vaietaan useasti; puhutaan nuoriso-, lähiö-, tai jengiväkivallasta tai lähisuhdeväkivallasta, terroriteoista tai väkivaltarikoksista, vaikka tekojen taustalla on hyvin suurella todennäköisyydellä mies tai erityisesti nuori mies.

Samaan aikaan tunnistan poikatutkijana, että väkivaltakeskustelu jää myös toisella tavalla pinnalliseksi ja väkivaltaan liittyy asioita, joista harvemmin puhutaan, kuten poikiin ja miehiin kohdistuva väkivalta. Tässä luvussa pyrin tarkastelemaan väkivaltaa kahdesta näkökulmasta. Aloitan käsittelemällä poikia ja nuoria miehiä väkivallan tekijöinä sekä sitä, miten poikia edelleen sosiaalistetaan väkivaltaan sitkeillä normatiivisilla odotuksilla ja perinteillä. Toisessa alaluvussa käsittelen sitä, miten pojat ja miehet ovat myös usein väkivallan kohteina, mikä väkivaltakeskustelussa usein jää vähemmälle huomiolle. Lopuksi pohdin keinoja millä tavalla väkivaltaisuuteen tulee puuttua.

4.1 Pojat ja nuoret miehet väkivallan tekijöinä

Suomessa esiintyy kansainvälisesti vertaillen merkittävän paljon väkivaltaa (Attila ym 2023), vaikka ihmiskunnan kehitys isossa kuvassa kehittyy suuntaan, jossa väkivallan teot vähenevät (Bastian ym. 2024). Väkivaltaongelmaa ei kuitenkaan voi vähätellä, koska on myös sellaisia väkivaltaisuuden osa-alueita, jotka lisääntyvät. Keskeisin esimerkki tästä lienee Ukrainassa, Euroopan mantereella, käynnissä oleva sota, jossa kuolee päivittäin ihmisiä. Suomessa ja maailmalla esiintyy myös nykyään aivan liian tiheästi sensaatiohakuksia äärimmäisiä väkivallantekoja: kouluissa, oppilaitoksissa, työpaikoilla ja julkisilla paikoilla tehtyjä joukkoampumisia ja terroritekoja (Duwe ym. 2023). Suomessa on myös käyty keskustelua lisääntyneestä jengiväkivallasta ja siitä, että nuorten tekemät väkivallan teot ovat lisääntyneet ja raastuneet (Tilastokeskus 2023c). Väkivaltaa ja sen uhkaa kohtaavat erityisesti vähemmistöt,

niin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, maahanmuuttajat sekä muut valtaväestöstä jollain tavalla poikkeavat ryhmät ja yksilöt. Yhteiskunnassa on myös paljon erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisryhmiä, kuten lapsia, nuoria ja erityisesti nuoria naisia, vanhuksia ja psyykkisesti- tai fyysisesti toimintarajoitteisia. On myös täysin kiistatonta, että kun katsotaan väkivallan tekijöitä, pääosassa ovat miehet, ja erityisesti nuoret miehet. Tämä ei tarkoita, etteivätkö miehet ja pojat olisi myös väkivallan uhreja. Mutta miessukupuoli on väkivaltatilastoissa hyvin keskeinen väkivallan tekijöiden yhteinen nimittäjä.

Arviolta yli kuusikymmentä miljoonaa kotitaloutta katsoi sosiaalisen median vaikuttajan Jake Paulin ja raskaan sarjan entisen maailman mestarin Mike Tysonin nyrkkeilyottelua suorana 15. marraskuuta vuonna 2024. Todennäköisesti tämän "urheilutapahtuman" jälkimainingeissa on myös Suomessa saatu kokea myös sosiaalisesta mediasta tunnetun Stagalan ja entisen vapaaottelijan Immun nyrkkeilyottelua, sekä jääkiekkoilija Jere Karalahden ja kehonrakentaja Matias Niemen vastaavanlaista taistoa. Nyrkkeily on toki kunnioitettava ja vaativa urheilulaji, mutta näissä kolmessa ilmiössä kyse on enemmänkin nuorille miehille suunnatusta sensaatiohakuisesta näytelmästä, jossa pönkitetään fyysistä voimaa ja väkivaltaan liitettävää miesihanteetta. Näillä mittelöillä on hyvinkin ilmeinen yhteys sosiaalisen median kohuttuihin persoonallisuuksiin kuten vapaaottelija Andrew Tateiin sekä niin ikään vapaaottelutaustaiseen podcastsensaatioon Joe Roganiin.

Vaikka moni poika ja nuori mies osaa suhtautua näihin sensaatiohakuisiin media-tapahtumiin sekä niiden taustalla oleviin vaikuttajiin varauksellisesti, on kiistatonta, että näillä sosiaalisen median hahmoilla ja tapahtumilla on vaikutusta poikien ja nuorten miesten asenteisiin.

Väkivaltaisuuden ja maskuliinisuuden ilmeinen yhteys on täysin kiistatonta, ja hypermaskuliiniset (Mosher 1984) ihanteet ovat vain voimistuneet kuluneiden vuosien aikana. Poikia ja nuoria miehiä kasvatetaan sukupolvesta toiseen väkivaltaisuuteen (Kimmel 2008). Maskuliinisuuden ja väkivallan yhteydestä käydään laajaa keskustelua poikatutkimuksen saralla (Morales 2025; Vescio 2025; Huuki 2018; Raitanen 2018), ja sen keskeisimmät taustamekanismit liittyvät osin väkivallan tai väkivaltaisen kyvykkyyden ihannointiin sekä haavoittuvuuden häpeään. Tätä yhtälöä on jengirikollisia haastatellut James Garbarino (1999) kuvannut sosiaalisesti toksisuudeksi, joka ohjaa nuoria miehiä vastaamaan uhkaaviin ja vaarallisiin tilanteisiin ensisijaisesti väkivallalla, eikä esimerkiksi pakenemalla tai apua pyytämällä. William Pollack (1999) kuvaa samaa ilmiötä poikakoodilla, joka opetetaan pojille jo päiväkotiiässä. Poikien pitää mennä reippaasti päiväkotiin eikä itkeä äitinsä perään, vaikka kuinka tuntuisi pelottavalta tai surulliselta viettää koko päivä ison lapsiryhmän tai vieraiden aikuisten seurassa. Pollack (ibid., 45–49), kuvaa kirjassaan

osuvasti, miten myös äitejä opetetaan häpeämään yliherkkää poikalastaan, jos hän ei riittävän nopeasti sopeudu jättämään vanhempiaan päiväkodin portille ilman itkua.

Pojat sisäistävät edelleen hyvin laajasti normatiivisia poika- ja miesihanteita, joita poikatutkimuskeskustelussa kuvataan käsitteellä hegemoninen maskuliinisuus (Connell & Messerschmidt 2005). Pojat itse kuvaavat haastattelututkimuksissa, miten he joutuvat peittelemään populaarimaskuliinisuudesta (Frosh ym. 2017) poikkeavia mieltymyksiään ja luonteen piirteitä. Emma Renoldin (2004) haastattelututkimuksessa suurin osa pojista kuvasi, miten he eivät pysty täyttämään maskuliinisuusihanteita, ja noin kolmasosa kertoi joutuneensa kiusaamisen kohteeksi, jos he eivät täyttäneet hegemonisen maskuliinisuuden asettamia odotuksia.

Jos osaamme tunnistaa laajasti sosiaalisen toksisuuden ja poikakoodien taustamekanismit, väkivallan sosialisointiin voidaan myös puuttua. Ensinnäkin olisi tärkeää, että yhteiskunnassa luotaisiin merkittävää vastavoimaa väkivaltaisuukselle ja pojille ja nuorille miehille merkitykselliset tahot sanoutuisivat irti väkivaltaihanteista. Katson, että erityisesti urheilijoilla voisi olla tässä kohtaa keskeinen rooli. Kun sosiaalitieteellinen poikatutkija tuomitsee esimerkiksi jääkiekon tappelu- perinteen ja hanskojen pudottamisen, hänet leimataan herkästi ylisensitiiviseksi. Mutta mitä tapahtuisi, jos jääkiekkoilijat itse, valmentajat ja kannattajaryhmät laajasti ja äänekkäästi tuomitsisivat väkivallan, tai joku Liiga-joukkue julkisesti sitoutuisi väkivallattomaan jääkiekkoon? Hanskoja ei heitetä ja nyrkillä ei lyödä suurimmassa osassa urheilulajeja, joten miksi sitten jääkiekossa edelleen? Ylipäättänsä miesten tulee tunnistaa vastuunsa miesten väkivallasta, ja väkivallan tuomitsemista tulisi miesten keskuudessa harjoittaa laajemmin.

Vastaavasti haavoittuvuuden osalta tulisi myös saada esikuvia, ja miesten ja poikien herkkyydestä pitäisi tehdä vähemmän häpeällistä. Ylipäättänsä poikia ja miehiä tulisi inhimillistää, eli tunnistaa, että myös miehet ovat inhimillisesti haavoittuvia ja että kaikesta ei tarvitse selvitä yksin. Keskeisintä olisi kannustaa miehiä hakeutumaan ja turvautumaan avun ja tuen piiriin. Vastaavasti palvelujärjestelmässä tulisi pohdita, millä tavalla miesten vastaanottamista ja palveluiden kehittämistä tulisi edistää ottaen huomioon maskuliinisuuteen liitettävä haavoittuvuuden häpeä. Jo valmiiksi häpeän tunteiden kanssa painiskelevaa nuorta miestä ei voida jättää jonoihin odottamaan kohdatuksi tulemistä tai edellyttää häntä sitoutumaan monimutkaiseen ja aikaa vievään palvelutarpeen arviointiin. Kohdatuksi tulemistä ei saisi tehdä vaikeaksi, erityisesti niille, joille on jo lähtökohtaisesti vaikeaa hakea apua.

Lopuksi olisi syytä tunnistaa ja nostaa keskusteluun, miten väkivalta on myös erityisen turmiollista väkivallan tekijälle itselleen. Väkivaltaisuus estää avun saamisen erittäin tehokkaasti. Väkivalta ajaa poikia ja miehiä syrjäytymiseen, se tuhoaa tärkeitä ihmissuhteita parisuhteissa ja perheissä, ja väkivalta vie hyvin tehokkaasti isät pois lastensa elämästä. Väkivaltaiseen käytökseen liittyy vahvasti lapsuuden väkivaltakokemukset (Roberts 2011). Väkivaltaisuus on myös vahvasti leimaavaa ja ajaa poikia ja miehiä syrjään tärkeistä ihmissuhteista. Väkivalta ei ole ratkaissut yhdenkään pojan tai miehen ongelmia, ja tästä syystä tulisi tehdä selväksi, että pojat ja miehet eivät tarvitse kykyä olla väkivaltainen pärjätäkseen elämässä. Poikia ja nuoria miehiä tulisi ohjata pois väkivaltaisuudesta, esimerkiksi aikuisten miesten esimerkkien ja julkisten kannanottojen kautta, sen sijaan että väkivallan ja maskuliinisten sukupuolinormien vakavuutta ja merkitystä vähätellään.

4.2 Pojat ja miehet väkivallan uhreina

Lapsi tunnistetaan poikkeuksesta erityisen haavoittuvana, kun kyse on väkivallasta, kaltoinkohtelusta tai ahdistelusta (esim. Koivula 2014). Mutta kun kyse on eksplisiittisesti pojista ja nuorista miehistä, tilanne muuttuu huomattavasti monimutkaisemmaksi. Von Hohendorff ym. (2017) kuvaa tutkimuksessa, jossa haastateltiin sekä seksuaalisen väkivallan poikauhreja sekä heidän hoidostaan vastaavia ammattilaisia, miten poikien väkivallan kokemukset kohtaavat paljon ennakkoluuloja ja epäilyksiä. Pojat ja nuoret miehet nähdään väkivaltakontekstissa enemminkin tekijöinä kuin uhreina.

Tytöt ja naiset kokevat kyselytutkimusten mukaan useammin lähisuhdeväkivaltaa ja seksuaaliväkivaltaa kuin pojat, mutta samalla pojat joutuvat tyttöjä useammin parisuhteen ulkopuolisen fyysisen väkivallan kohteeksi (Attila ym. 2021). Tyttöjen ja poikien kohtaamaa väkivaltaa yhdistää se, että väkivallan tekijä on useimmiten miessukupuolinen (ibid.), mutta on syytä huomioida, että myös miehet voivat olla pari- ja lähisuhdeväkivallan kohteina. Tutkimuksista tiedetään, että miesten kokemaa lähisuhdeväkivaltaa ei aina osata tunnistaa tai sitä ei oteta viranomaisten taholta vakavasti (Javaid 2017; von Hoendorff 2017). Pojat ja miehet usein myös itse vähättelevät kiusaamis- ja väkivaltakokemusten merkitystä (Widanaralalage 2022).

Tilastokeskuksen (2023b) mukaan miesten poliisille tekemien parisuhdeväkivaltaan liittyvien ilmoitusten määrä on ollut kasvussa viime vuosina. On kuitenkin vaikea päätellä, miten tällaiset tilastot ja havainnot liittyvät poikien ja miesten väkivaltakokemusten todellisiin määriin, koska oletettavasti kasvun taustalla voi olla myös laajempi tietoisuus ja ymmärrys siitä, että miehet voivat olla väkivallan uhreja, ja asiasta ilmoittamisen tai avun hakemisen kynnys on viime vuosina laskenut.

Vaikka poikien ja nuorten miesten uhrikokemuksista ei saada tämänhetkisen tiedon valossa selkeää kokonaiskuvaa, ilmiöstä voidaan kuitenkin tehdä seuraavia päätelmiä. Ensinnäkin eri ikäiset pojat ja miehet kokevat väkivaltaa. Tilastokeskuksen raportin mukaan (Tilastokeskus 2023b) enemmistö suomalaisista on joskus kokenut jotakin väkivallan muotoa: miehistä noin 46 prosenttia ja naisista 57 prosenttia. Elämänsä aikana väkivallan uhreiksi joutuneita miehiä on Suomessa yli miljoona. Toiseksi voidaan olettaa, että miesten kokemaa väkivaltaa ei aina tunnisteta. Tiedetään, että miesten väkivaltakokemuksia vähätellään myös ammattilaisten taholta, eikä väkivalatilanteita lähtökohtaisesti selvitetä neutraalisti vaan vahvojen ja sitkeiden sosiaalisten rakennelmien ja odotusten pohjalta. Kolmanneksi miehiin ja poikiin kohdistuvaan väkivaltaan puuttuminen edellyttää aktiivista normatiivisten oletusten purkamista, sekä sitä, että toimintaan vastoin yleisiä ennakkoluuloja. Yleisesti tiedetään, että monien väkivaltakokemuksien juridinen todentaminen on haasteellista (Kotanen 2013) ja miesten ja poikien kohtaaman väkivallan kohdalla tilanne on todennäköisesti erityisen vaikea.

Poikien ja nuorten miesten väkivaltakokemusten tunnistaminen ja niihin vastaaminen edellyttää lisää tutkimusta, yhteiskunnallista keskustelua ja joltain osin myös asennemuutosta. Tarvitsemme parempaa ja sensitiivisempää ymmärrystä siitä, miten pojat ja nuoret miehet kokevat väkivaltaa eri konteksteissa ja millaista tukea he tarvitsevat. On myös tärkeää lisätä tietoisuutta siitä, että pojat ja miehet voivat olla väkivallan uhreja hyvin erilaisissa tilanteissa niin lähi- ja parisuhteissa kuin sen ulkopuolella. Vain tunnistamalla väkivallan sukupuolittuneet rakenteet ja haastamalla niitä voimme kehittää väkivallan ehkäisyä ja uhrien tukemista tavalla, joka palvelee kaikkia sukupuoliryhmiä. On myös tärkeää kannustaa ja tukea poikia ja miehiä ilmoittamaan kokemastaan väkivallasta sekä luoda tilaa sellaiselle kasvatukselle, jossa väkivallan käyttöä, kovuutta ja haavoittuvuuden piilottamista ei enää yhdistettäisi maskuliinisiin normeihin.

4.3 Väkivalta on vakava asia!

Olen pyrkinyt käsittelemään väkivaltaa sensitiivisesti ja moniulotteisesti, tunnistaen sen erityisen yhteyden poikiin ja miehiin. Vaikka on tärkeää nähdä pojat ja miehet myös uhreina ja ymmärtää heidän haavoittuvuutensa, ei voida sivuuttaa sitä tosiasiaa, että poikien, nuorten miesten ja miesten väkivallalla on mittavia ja vakavia seurauksia. Väkivalta tuhoaa ihmissuhteita, aiheuttaa kärsimystä, traumatisoi uhreja ja ylläpitää turvattomuutta yhteiskunnassa. Erityisesti lähisuhdeväkivalta, joka kohdistuu pääasiassa naisiin ja lapsiin, on vakava turvallisuushäiriö, joka vaatii yhteiskunnallista tunnustamista ja riittävää resurssointia.

Ehdotan, että väkivaltaa sekä myös lähisuhdeväkivaltaa tulisi tarkastella ensisijaisesti vakavana yhteiskunnallisena turvallisuushkana, vastaavalla tavalla kun keskustellaan turvallisuuspolitiikasta tai maanpuolustuksesta. Väkivallan uhka suomalaisessa yhteiskunnassa on todellinen, lähisuhdeväkivallan uhan ja väkivallanteiden yleisyys ja todennäköisyys edellyttää yhteiskunnallista valmiutta ja riittävää resurssointia. Väkivalta edellyttää valmiiksi mietittyjä ja selkeitä ohjeita ja suunnitelmia erityisesti vaikeasti todennettavaa lähisuhdeväkivaltaa kohtaavien ihmisten suojelemiseksi.

Suomalaisessa yhteiskunnassa tulee tarjota myös kaikenlaisen väkivallan uhan perusteella riittävää ja tarkoituksenmukaista väestön suojaa ja suomalaisen yhteiskunnan valmiutta suojella kansalaisia väkivallalta tulee arvioida säännöllisesti.

On yhtä lailla tärkeää ymmärtää, että myös pojat ja nuoret miehet voivat olla väkivallan uhreja – he kohtaavat väkivaltaa niin vertaissuhteissa, perheissä kuin yhteiskunnassa laajemminkin. Samalla on tunnistettava, miten poikia ja nuoria miehiä sosiaalistetaan väkivaltaisuuden poikakoodien ja sosiaalisen toksisuuden kautta tavalla, joka asettaa pojat erityisen haavoittuvaan asemaan. Hypermaskuliiniset ihanteet, haavoittuvuuden häpeä ja väkivallan ihannoiti luovat kulttuurisia rakenteita, jotka ohjaavat poikia käyttämään väkivaltaa ja pitämään sitä hyväksyttävänä tapana ratkaista konflikteja tai osoittaa miehuutta. Näiden mekanismien tunnistaminen on keskeistä, jos haluamme purkaa väkivaltaa ylläpitäviä rakenteita.

Väkivaltatyö on nähtävä laajana, kaikkia koskettavana yhteiskunnallisena ongelmana, jossa olemme kaikki tavalla tai toisella osallisia. Väkivallan ehkäisy ja siihen puuttuminen edellyttää moninaista ongelman tunnistamista: meidän tulee tunnistaa pojat ja miehet väkivallan uhreina, tunnistaa toksiset maskuliiniset normit, jotka ylläpitävät väkivaltaa, ja tunnistaa että kaikki väkivallan uhrit – sukupuolesta, iästä tai taustasta riippumatta – tarvitsevat suojelua, tukea ja turvaa. Vain tämänkaltainen kokonaisvaltainen lähestymistapa, joka yhdistää empatian kaikkia osapuolia kohtaan tiukkaan väkivallan tuomitsemiseen, voi johtaa todelliseen muutokseen. Kyse on erittäin vakavasta asiasta ja suomalaisen yhteiskunnan turvallisuushasta.

5 Sukupuoli kehittyvän teknologian ja sosiaalisen median aikakaudella

Teknologiseen kehitykseen, digitalisaatioon ja erityisesti sosiaaliseen mediaan on suhtauduttu yhteiskunnassa ilmeisen kaksijakoisesti. Osin teknologiselta kehitykseltä tai innovaatioilta odotetaan ratkaisuja moniin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Ihmisiä ja instituutioita rohkaistaan investoimaan teknologiaan ja ottamaan uusia digitaalisia välineitä käyttöön. Digitaalisen kehityksen myötä kouluihin on esimerkiksi hankittu erilaisia digitaalisia välineitä ja opetusmateriaaleja, jotka ovat jossain määrin korvanneet perinteiset opiskeluvälineet, kuten kirjat. Toisaalta teknologiseen kehitykseen ja digitalisaatioon liitetään paljon uhkia. Erityisesti lasten kohdalla yhteiskunnassa keskustellaan tällä hetkellä niin älypuhelinkielloista kouluissa kuin sosiaalisen median käytön ikärajoista. Tällä hetkellä keskustellaan lakimuutoksesta, joka kieltäisi alle 15-vuotiaiden lasten sosiaalisen median käytön. Vaikutelmaksi jää, että digitalisaatiosta ja teknologisista uudistuksista on vain näitä vastakkaisia puheenvuoroja. Toisaalla ylistetään teknologisia innovaatioita, toisaalla on moraalipaniikkia muistuttavaa keskustelua, joka näkee teknologisen kehityksen moraalisesti arveluttavana sekä erityisen turmiollisena lapsille ja nuorille.

Teknologisten välineiden ja digitaalisten menetelmien käytöstä sekä sen hyödyistä ja haitoista ei tässä vaiheessa ole luotettavaa tutkimustietoa. Tutkimukset ovat osoittaneet teknologiavälitteisen tuen olevan vaikuttavaa masennuksen hoidossa lyhyellä aikavälillä, mutta näyttö sen pitkäaikaisvaikutuksista on toistaiseksi puutteellista tai epävarmaa (Välimäki ym. 2017; Rice ym. 2014). On myös tutkimuksia, joissa on osoitettu, että erilaiset teknologiavälitteiset ja/tai sosiaalisen median kautta tarjotut tukimuodot voivat olla monessa mielessä hyödyllisiä. Digitaaliset tukimuodot ovat saavutettavia, ja ne voivat täydentää olemassa olevia tukimuotoja (Granholt 2016). Erilaiset digitaaliset yhteisöt voivat tarjota tärkeitä vertaistuen kanavia sekä ehkäistä yksinäisyyttä (Cole ym. 2017). Tällaiset sosiaalisen median kautta saavutettavat yhteisöt voivat olla erilaisiin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöön kuuluville nuorille hyvinkin merkittävä vertaistuen ja informaation lähde (Escobar-Viera et al. 2020; Hiebert & Kortés-Miller 2021).

Tutkimustulokset liittyen teknologian vaikutuksista oppimiseen ja opiskeluun ovat myös jokseenkin ristiriitaiset. Juuti ym. (2022) toteavat, että toistaiseksi ei ole mitään kattavaa kansainvälistä näyttöä siitä, että teknologian käyttö opetuksessa olisi erityisen hyödyllistä tai siitä olisi merkittävää haittaa, mutta pienemmissä ja

kokeellisissa tutkimusasetelmissa on myös saatu myönteisiä tuloksia. Voidaan esimerkiksi olettaa, että digitaaliset työkalut ja materiaalit voivat tarjota hyödyllisiä opetuksellisia vaihtoehtoja erityisesti oppimisvaikeuksista kärsiville opiskelijoille (Podsiadlik 2023). Vastaavalla tavalla sosiaalisen median käyttö näyttää tutkimuksissa joiltain osin hyödyttävän (Beyens ym. 2020) nuoria. Toisaalta siitä voi myös olla nuorille ihmisille ilmeistä haittaa (Brooks 2015; Dienlin & Johannes 2022), esimerkiksi liittyen keskittymiskyvyn heikkenemiseen tai siihen, että sosiaalisen median kautta levitetään vahingollista tai valheellista informaatiota.

Pelkästään riskejä ja huolta korostavaa sekä teknologiaa vastustavaa keskustelun asetelmaa voidaan pitää monin tavoin ongelmallisena. Ensinnäkin, jos teknologia nähdään lähtökohtaisesti arveluttavana, sen haitallisia elementtejä korostetaan ja keskitytään ensisijaisesti riskien ja ongelmien todentamiseen (esim. Haidt, 2024). Toiseksi teknologiavastainen asetelma luo helposti tilanteen, jossa digitaalisen opetuksen tai tuen vaikuttavuutta arvioidaan vertailemalla sitä perinteisiin tukimuotoihin, ikään kuin kyse olisi joko-tai-valinnasta perinteisten ja digitaalisten palveluiden välillä. Tällainen asetelma ei tunnista sitä, että teknologiaa voidaan usein hyödyntää perinteisiä menetelmiä täydentävänä elementtinä, esimerkiksi soveltamalla niin sanottua sulautuvaa opetusta (Joutsenvirta & Kukkonen 2009; Markham 2019) tai tunnustamalla, että digitaaliset välineet ovat luonnollinen osa yhteiskuntaa ja esimerkiksi sosiaalityön palvelujärjestelmää (Pink ym. 2021).

Tässä selvityksessä korostan, että teknologian ja sosiaalisen median ilmiöitä ei pidä tarkastella yksipuolisesti – ei pelkästään niiden tuomien mahdollisuuksien kautta eikä keskittyen yksinomaan uhkakuihin. Teknologisten uudistusten vaikutuksista lasten ja nuorten elämään tarvitaan lisää tutkimusta ja rakentavaa yhteiskunnallista keskustelua. Samalla on kuitenkin tunnustettava, että teknologisten uudistusten ja sosiaalisen median vaikutuksista on jo olemassa sellaista näyttöä, johon on syytä suhtautua vakavasti ja johon tässä selvityksessä kiinnitetään erityistä huomiota. Eriytisesti kaksi asiaa nousee esiin. Ensimmäinen liittyy yhteiskunnalliseen polarisoitumiseen ja toinen algoritmien ohjaamiin sosiaalisen median sisältövirtoihin sekä niiden yhteiskunnalliseen merkitykseen. Nämä ilmiöt kietoutuvat ilmeisellä tavalla toisiinsa, ja molempiin liittyy tunnistettavia sukupuolittuneita rakenteita.

5.1 Yhteiskunnallinen ja sukupuolten välinen polarisaatio

Nyky-yhteiskuntaa kuvataan usein polarisoituneeksi (Leino 2022), mikä liittyy osin erilaisten poliittisten ryhmien välisiin voimakkaasti eriäviin näkemyksiin sekä arvostiriitoihin, mutta myös luottamuksen murentumiseen yhteiskunnallisiin instituutioihin (Nadeem ym. 2023). Tilanne Suomessa on monelle sukupolvelle uusi, ottaen

huomioon, että Suomessa elettiin pitkään niin kutsutun konsensuspolitiikan aikakautta. Poliittinen polarisaatio on kehittynyt Suomessa vaiheittain läpi 2000-luvun, ensin populististen puolueiden suosion kasvun kautta, joka haastoi niin konsensuspolitiikkaa kuin niin kutsuttujen vanhojen puolueiden arvomaailmaa. Kehitys ei kuitenkaan ole ollut missään mielessä kansallinen, vaan vastaavaa polarisaatiokehitystä on tapahtunut kaikkialla länsimaissa, joissa populistiset ja sittemmin myös oikeistolaiset poliittiset liikkeet ovat saaneet sekä yhteiskunnallista näkyvyyttä että poliittista tukea. Tilanne Euroopassa ei ole selkeän kaksijakoinen, vaan kyse on usein moninaisista poliittisista jännitteistä, jotka ovat osin edellyttäneet esimerkiksi perinteisesti toisiaan vastaan olevien poliittisten puolueiden yhteistyötä, kuten niin kutsuttu Jyrki Kataisen johtama six-pack-hallitus. Ruotsissa Ruotsidemokraattien kasvava suosio on johtanut ennenkuulumattomiin poliittisiin koalitioihin oikeiston ja vasemmiston välillä, joiden kautta on estetty kyseisen äärioikeistolaisena pidetyn puolueen pääsy hallitusvastuuseen.

Yhdysvalloissa yhteiskunnallinen polarisaatio näyttäytyy selkeämmin kaksijakoiselta pitkälti johtuen amerikkalaisen poliittisen järjestelmän kahden puolueen rakenteesta. Vastakkain ovat liberaali vasemmisto eli demokraatit sekä konservatiivinen oikeisto eli republikaanit. Kuvaavaa amerikkalaisen yhteiskunnan poliittisessä polarisaatiossa on, että poliittisten ryhmien kielteinen suhtautuminen vastapuolta kohtaan on hyvinkin voimakasta (Winberg 2017).

Kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu joitain jakolinjoja sukupuolten välillä, kun kyse on poliittisten mielipiteiden ja asenteiden jakautumisesta. Kun kyse on populistisista poliittisista liikkeistä ja puolueista, miehet ovat usein selkeänä enemmistönä (Spierings & Zaslove 2017). Toisaalla, esimerkiksi vasemmiston ja vihreiden kannattajat ovat enemmistöltään naisia (Cambell & Erzeel 2018). Jakolinjat eivät luonnollisesti ole läpikotaiset, koska eri poliittisista suuntauksista löytyy eri sukupuolisia kannattajia ja jäseniä. On myös puolueita, joissa vastaavaa sukupuolittunutta jakolinjaa ei ole havaittavissa. Viimeisimmässä mittauksissa esimerkiksi sosiaalidemokraattisen puolueen enemmistö Suomessa koostui MTV:n Uutisten 21.8.2024 julkaistun artikkelin mukaan miehistä, vaikka kansainvälisen tutkimuksen valossa sosiaalidemokraattista puoluetta voi pitää vasemmistolaisena, eli naisvaltaisena poliittisena liikkeenä.

Sukupuolten polarisoitumisesta keskustellaan myös liittyen työmarkkinoihin. Tilastokeskuksen (2024) koulutustilastojen pohjalta voidaan myös paikantaa mies- ja naisvaltaisia aloja. Miehet ovat edustettuina teknisillä, turvallisuus-, tietojenkäsittely- sekä konealoilla ja naiset puolestaan hoito- ja humanistisilla aloilla. Esimerkiksi yliopistollisessa sosiaalityössä miesten osuudet Helsingin yliopiston sosiaalityön hakijoista ovat omien havaintojeni mukaan laskeneet selvästi viimeisen

vuosikymmenen aikana. Alaa on tosin myös aikaisemmin pidetty naisvaltaisena (Salonen 2010), mutta vaikutelmana on, että miesten osuudet opiskelijoista on pienentynyt.

Sukupuolten välisistä polarisaatioista käydään myös vilkasta keskustelua parisuhde-muodostumiseen liittyen, ja on esitetty puheenvuoroja, joissa nuoren polven tai niin kutsutun Z-sukupolven sukupuoliryhmät ovat voimakkaasti eriytymässä tavalla, joka tulee vaikuttamaan yhteiskuntatasolla parisuhteiden muodostumiseen ja tätä kautta myös globaaliin syntyvyyteen. Tällaisia tuloksia on odotettavissa maineikkaan sosiologin Alice Evansin vuonna 2026 Princeton University Pressin julkaisemasta kirjasta *The Great Divergence*. Toisaalta, vaikka Evansin tuloksista on keskusteltu sekä *New York Times* -lehdessä että suomalaisessa *Uusijuttu*-mediassa, on liian varhaista arvioida, ovatko väittämät missä määrin valideja. Oletuksena on kuitenkin esitetty, että sosiaalinen media vaikuttaa ilmeisellä tavalla poliittisiin mielipiteisiin sekä sukupuolten väliseen arvojen eriytymiseen (Kubin & Sikorski 2021). Samat sosiaalisen median mekanismit voivat vaikuttaa myös muilla elämän-alueilla kuten parisuhteiden muodostumisessa.

Vaikka polarisaatiokehityksen yksityiskohdista esimerkiksi parimuodostumiseen ei vielä ole selkeää tutkimusnäyttöä, kehityksen vakavuutta ei myöskään kannata aliarvioida. Polarisaatio kehityssuuntana, olkoon kyse sitten työmarkkinoiden, politiikan tai ihmissuhteiden polarisaatiosta, on aina huolestuttava ja negatiivinen. Polarisaation voidaan olettaa heikentävän ennen kaikkea ihmisten välistä sekä ihmisten ja instituutioiden välistä luottamusta, joka johtaa yhteiskuntarauhan rik- koutumiseen. Tämä näkyy muun muassa yhteiskunnallisen eriarvoisuuden lisäänty- misenä (Stewart ym. 2020).

Polarisaatiokehityksen taustalla vaikuttavat monet tekijät, mutta erityisen keskei- seksi mekanismiksi on viime vuosina tunnistettu sosiaalisen median algoritmit ja niiden vaikutus poliittisten mielipiteiden muodostumiseen sekä kulttuuristen sisältöjen jakautumiseen eri ihmisryhmille. Seuraavassa luvussa tarkastelen tar- kemmin, millä tavalla algoritmit ohjaavat sosiaalisen median sekä muuta kulttuuri- sisältöä erilaisille ihmisryhmille ja miten tällainen algoritminen järjestelmä vaikuttaa polarisaatiokehitykseen, erityisesti poikien ja nuorten miesten näkökulmasta.

5.2 Algoritmien ohjaamat sisältövirrat ja niiden vaikutus poikiin ja nuoriin miehiin

Internetissä ja erityisesti sosiaalisen median alustoilla altistumme sisällöille, joka yhä enenevässä määrin perustuu algoritmeihin. Algoritmeilla viitataan matemaatti- siin järjestelmiin, jotka määrittelevät, millaista sisältöä kullekin käyttäjälle näytetään

esimerkiksi Facebookissa tai TikTok-alustalla. Siitä, miten algoritmit käytännössä toimivat, ei ole julkista tietoa, mutta lähtökohtaisesti ne reagoivat käyttäjän klikkausten ja tykkäysten kautta. Algoritmeihin perustuvat sisältövirratt rakentuvat myös käyttäjäprofiilien perusteella. Keskustelu algoritmeista on verrattain tuoretta, ja aiheeseen liittyy jonkin verran tutkimusta (esimerkiksi Swart 2021).

Käytännön tasolla algoritmeihin perustuvien sisältöjen merkityksen tarkastelut perustuvat toistaiseksi kuitenkin enemmän journalismiin kuin varsinaiseen tutkimukseen. Se mitä tutkimuksista tiedetään on, että sosiaalisen median leviäminen älypuhelimiin on näkynyt mielenterveystilastoissa erityisesti tyttöjen ja nuorten naisten kohdalla (Kosola ym. 2024). Algoritmit syöttävät myös sisältöjä esimerkiksi ulkonäköpaineista kärsiville nuorille (Costello ym. 2024) tavalla, jota voidaan pitää haitallisena ja vaarallisena myös pojille.

Suomessa Yle (2024) on selvittänyt, miten TikTok-algoritmit muokkaavat eri käyttäjien sisältöjä, ja todennut sisältöjen olevan hyvin ilmeisellä tavalla sukupuolittuneita. Jos algoritmi olettaa käyttäjän olevan poika tai nuori mies, hän ei käytännössä voi välttyä saamasta juuri pojille ja nuorille miehille suunnattua sisältöä, joka voi koostua esimerkiksi autoista, metsästyksestä tai rakentamisesta. Työille ohjautuu enemmän videoita, joissa käsitellään ihmissuhteita, mielenterveyttä ja kauneudenhoitoa.

Sosiaalisen median sisältövirtaukset eivät Ylen (2025) artikkelin mukaan kuitenkaan ole aina viattomia tai ongelmattomia. TikTok syötti Leo-nimiselle 13-vuotiaalle käyttäjälle itsetuhoisuutta käsitteleviä videoita, kun hän katseli yksinäisyyteen liittyviä sisältöjä. Leoa ei todellisuudessa ole olemassa, vaan profiili luotiin alustalle Ylen datatieteilijän Ada-Maaria Hyvärisen toimesta.

Poikien ja nuorten miesten sosiaalisen median sisällöissä pyörii myös niin kutsuttuun looksmax-ilmiöön liittyviä sisältöjä (Yle 2024), joissa kannustetaan tai painostetaan poikia panostamaan omaan ulkonäköönsä. On hyvinkin todennäköistä, että tämänkaltaiset sisällöt virtaavat erityisen aktiivisesti sellaiselle tilille, jossa nuori itse on hakenut esimerkiksi kuntosalitreenaamiseen liittyviä sisältöjä. Tällaisessa tilanteessa kyse voi olla ihan aidosta ja terveestä kiinnostuksesta saada tietoa kuntosaliohjelmista, mutta taustalla voi myös olla nuori, joka kärsii ulkonäköpaineista tai syömishäiriöistä.

Vielä karmivampi kuva sosiaalisen median sisällöistä välittyy maineikkaasta Jack Thornen ja Stephen Grahamin luomasta Netflix-sarjasta *Adolescence*, jossa esitetään hyvinkin uskottavalla tavalla, miten kuolemaan johtaneeseen väkivallan tekoon syyllistynyt nuori oli ollut erityisen altistunut väkivaltaisille ja

naisvihamielisille sisällöille. Vaikka Adolescence-sarjan kuvaukset ovat fiktiivisiä, myös sosiaalitieteellisessä keskustelussa tunnistetaan mekanismeja, joiden kautta misogyniset, rasistiset ja väkivaltaiset sisällöt pääsevät leviämään sosiaalisen median ekosysteemissä (Solea & Sugiura 2025).

Vaikka tässä vaiheessa ei ole luotettavaa tietoa siitä, millä tavalla tai kuinka laajasti sosiaalisen median sisällöt vaikuttavat poikien ja nuorten miesten asenteisiin, mielenterveyteen tai poliittisiin mielipiteisiin, on selvää, että nuoret altistuvat järjestelmällisesti hyvinkin kyseenalaisille sisällöille. Lisäksi on olemassa vahvaa näyttöä siitä, että nuoret hakevat myös aktiivisesti terveyteen liittyvää informaatiota netistä ja sosiaalisen median alustoilta (Goodyear ym. 2019). Nuorten omista kuvauksista luottamus suositeltuun ja suosittuun sisältöön on hyvinkin merkittävää (ibid.), joten se, miten ja mitä sisältöä algoritmit syöttävät nuorille, voi olla hyvinkin merkittävässä asemassa, kun nuoret hakevat itselleen informaatiota. Mikään ei tällä hetkellä kuitenkaan viittaa siihen, että algoritmit hallinnoisivat nuorille ohjattuja sisältöjä kovinkaan vastuullisesti, vaan sisältöjen levikkiin vaikuttaa ennen kaikkea niiden tuottamien reaktioiden määrä.

On hyvinkin todennäköistä, että algoritmeihin perustuvia sisältövirtauksia ei hallitse oikeastaan kukaan, eikä yhdessäkään länsimaassa ole kehitetty järjestelmiä, joilla voitaisiin ehkäistä vahingollisten sisältöjen leviämistä tai vastaavasti edistää asiallisten viestien levikkiä. Onkin mielenkiintoista, että nyt kun erilaiset tekoälyyn tai kielimalleihin perustuvat applikaatiot ovat yleistyneet, on laajasti esitetty huolta siitä, millaisia ohjeita ja neuvoja tekoälysovellukset voivat antaa esimerkiksi mielenterveyskysymyksiin liittyen. Ehkä tämä kehitysvaihe auttaa ihmiskuntaa pohtimaan myös sitä, miten sosiaalisen median automaation ohjaamat järjestelmät syöttävät sisältöjä niille, jotka hakevat tietoa ja apua sosiaalisen median sisällöistä.

Kun kyse on nuorten ihmisten mediakuluttamisesta, lähihistoria on täynnä esimerkkejä moraalipaniikista. Me aikuiset olemme olleet huolissamme piirroselokuvien väkivaltaisuudesta, sarjakuvista, televisionkatselusta sekä video- ja tietokonepeleistä. Tässä ajassa huoli sanoitetaan usein huolena ruutuajasta, joka lienee laaja termi, joka viittaa kaikkeen digitaaliseen media-aineistoon liittyvään huoleen. Huoli ruutuajasta taustoittaa esimerkiksi tämänhetkistä keskustelua älylaitteiden käytön rajoittamisesta kouluissa ja nuorimpien lasten pääsyn rajoittamisesta sosiaalisen median alustoille.

On kaikin puolin hyvä, että asiasta käydään yhteiskunnallista keskustelua. Olisi kuitenkin samalla tärkeää, että keskustelu olisi sisällöllisesti rikasta ja kriittistä ottaen huomioon, että älylaitteisiin, mediakulutukseen ja ylipäätään teknologiseen

kehitykseen liittyvät asiat ovat monimutkaisia. Keskeistä olisi myös osallistaa nuoret tähän keskusteluun ja lisätä tutkimusta, jossa selvitetään nuorten kokemuksia ja näkemyksiä teknologisten välineiden käytöstä sekä sosiaalisen median sisällöistä.

Pidän tärkeänä, että teknologisiin uudistuksiin suhtaudutaan ensisijaisesti mielenkiinnolla, välttämällä moraalipaniikkia. Mutta samalla katson, että kun kyse on algoritmiperustaisista sisältövirroista, joita syötetään tarkoituksenhakuisesti nuorille ihmisille, on syytä pysähtyä tunnistamaan, millaisiin tarkoituksiin algoritmit ovat viritetty. Asiaan perehtyneenä tunnistan ainakin kolme tarkoitusta, jotka ohjaavat mediasisältöjen syöttämistä.

Ensinnäkin on viitteitä siitä, että algoritmit on suunniteltu syöttämään sisältöä, joka maksimoi käyttäjien viettämää aikaa sosiaalisen median alustoilla – eli tavoitteena on koukuttaa ihmisiä kuluttamaan mahdollisimman paljon sosiaalisen median sisältöjä. Tämä perustuu siihen, että alustoilla vietetty aika maksimoi alustojen kautta levitetyn mainonnan levikkiä. Toiseksi algoritmit suosivat ja levittävät voimakkaita tunteita herättäviä sisältöjä. Oleellista ei siis ole, onko sisältö hyödyllistä, totuudenmukaista tai tärkeää, vaan se, herättääkö se kohdeyleisössä reaktioita: tykkäyksiä, kommentteja tai jakamista. Kolmanneksi algoritmien perimmäisenä tarkoituksena on palvella suurten mediatyhtiöiden rahavirtoja nuorten käyttäjien sisältövirtojen sijaan. Järjestelmässä ei ole sellaisia mekanismeja, jotka ohjaisivat mediatyhtiöitä toimimaan jonkun muun, laajemman yhteisen intressin mukaisesti.

Kun kyse on järjestelmistä, jotka toimivat tavoilla, joiden tiedetään voivan aiheuttaa haittaa tai vahinkoja käyttäjilleen, on luonnollista, että haittoja ja vahinkoja pyritään ehkäisemään lainsäädännöllä. Tässä keskustelussa on erityisen olennaista tunnistaa lasten ja nuorten – myös poikien ja nuorten miesten – haavoittuvuuksia. On kuitenkin valitettavaa, että keskustelussa huomio kohdistuu enimmäkseen nuorten ihmisten teknologisten laitteiden käytön rajoittamiseen. Olisi tärkeää suunnata suurempaa huomiota mediatyhtiöiden vastuuseen ja siihen, että nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa sellaisen medialiiiketoiminnan harjoittamisen, jossa tietoisesti tuotetaan disinformaatiota, kehitetään riippuvuutta aiheuttavaa ja käyttäjille haitallisia alustoja ja sisältöjä. Mediatyhtiöillä on todellisuudessa jo käytössään keinoja ja teknologioita rajoittaa haitallisten sisältöjen leviämistä. Onkin hyvin kohtuutonta ja ongelmallista, että rajoitusten kohteina ovat lapset ja nuoret eikä mediatyhtiöt. Älylaitteita ja modernia teknologiaa voisi nimittäin käyttää ihan toisiin tarkoituksiin kuin sosiaalisen median sisältöjen ja mainonnan kuluttamiseen.

6 Toimintaehdotukset

Tässä selvityksessä olen käsitellyt poikien ja nuorten miesten tasa-arvokysymyksiä keskittyen neljään teemaan: koulutukseen, hyvinvointiin, väkivaltaan sekä sosiaaliin mediaan ja teknologiseen kehitykseen. Selvityksessä esitettyjen havaintojen pohjalta olen laatinut toimintaehdotuksia, joiden avulla voidaan edistää tasa-arvon toteutumista sekä poikien ja nuorten miesten osallisuutta yhteiskunnassa. Toimintaehdotusten tarkoituksena on edistää tasa-arvoa kokonaisuudessaan ja välttää sellaista asetelmaa, jossa eri sukupuoliryhmiä asetetaan vastakkain. Keskeistä on tunnistaa, että tasa-arvon kehityksen tulee palvella kaikkia ihmisiä.

Poikien ja nuorten miesten haavoittuvuus tulee tunnistaa yhteiskunnassa laajasti. Keskeistä on, että koulutuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelussa tunnistetaan sukupuolirakenteita sekä sukupuolittuneita käytäntöjä, jotka vaikuttavat eri ihmisryhmien kohtaamiseen sekä tuen- ja avuntarpeen tunnistamiseen. Kuten selvityksessä on osoitettu, poikien mielenterveysongelmia ali-diagnosoidaan ja pojilla ja nuorilla miehillä on haasteita hakea apua. Lisäksi poikien osaamistaso on laskenut jo useamman vuoden ajan ja tulokset ovat hyvin yhdenmukaisia. Vaikka poikien koulutuksesta on käyty julkista keskustelua, tilanne ei ole johtanut konkreettisiin toimenpiteisiin. Erityisesti mielenterveyspalveluiden kohdalla on syytä kehittää poika- ja mieserityisiä palveluita ja työmenetelmiä. Poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksien tunnistamisessa keskeistä on purkaa sellaisia ennakko-olettamuksia, että pojat ja miehet olisivat lähtökohtaisesti etuoikeutetussa asemassa.

Sukupuolisensitiivisyyttä tulee edistää kaikilla koulutuksen tasoilla sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa, että ymmärtään sukupuoleen liittyvät normatiiviset odotukset ja sosiaaliset rakennelmat, jotka vaikuttavat siihen, miten ihmisryhmiä ja yksilöitä kohdataan ja huomioidaan. Tämä edellyttää siirtymää sukupuolineutraaliudesta sukupuolisensitiiviseen valmieluun, jossa erot ja erityisyydet tunnistetaan. Kuten selvityksessä on osoitettu, poikiin ja nuoriin miehiin liitetään toisinaan haitallisia tai vahingollisia normatiivisia odotuksia, ja sukupuolirakenteet voivat estää tai vaikeuttaa poikien ja nuorten miesten haavoittuvuuksien tunnistamista. Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa myös sitä, että tunnistetaan sukupuolen moninaisuus – sukupuoli ei lukkiudu vain kahteen vastakkaiseen sukupuoleen, vaan sitä voidaan tarkastella moninaisena ja sosiaalisiiin

rakennelmiin kietoutuvana kysymyksenä. Sukupuolisensitiivisyys edellyttää myös sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen erityisen haavoittuvan aseman tunnistamista, sillä he kohtaavat erityisen paljon syrjintää.

Peruskouluikäisten, erityisesti poikien, osaamisen parantaminen tulisi nostaa koulujen sekä sosiaali- ja terveystalveluiden lapsi- ja nuorisotyön yhteiseksi strategiseksi tavoitteeksi. Selvitykset osoittavat, että suomalaisten oppilaiden osaamistaso on heikentynyt ja erityisesti heikosti menestyvien oppilaiden osuus on kasvanut kansainvälisissä osaamisarvioinneissa. Tilanteen parantamiseksi on välttämätöntä vahvistaa koulujen ja sosiaali- ja terveystalveluiden yhteistyötä. Sosiaali- ja terveystalveluiden suunnittelussa on varmistettava, että ne tukevat lasten ja nuorten koulunkäyntiä ja oppimisedellytyksiä. Osaamismittauksia voitaisiin hyödyntää myös arvioimaan sosiaali- ja terveystalveluiden vaikuttavuutta lasken kokonaisvaltaisen kehityksen tukemisessa. Peruskoulutuksen kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota laadukkaaseen luokkahuoneopetuksen toteuttamiseen, jossa painotetaan keskeisiä perustaitoja: lukemista, laskemista ja kirjoittamista. Kouluissa tulisi järjestää aikuisten ohjaamaa läksyjen tekemisen tukea, sillä kaikilla lapsiperheillä ei ole tasavertaisia edellytyksiä tukea lasten koulunkäyntiä. Ohjattu läksyjen teko vahvistaa samalla oppilaiden metakognitiivisia taitoja. Digitaalisia sisältöjä kehittämällä voidaan tarjota kaikille lapsille ja nuorille tasavertainen pääsy laadukkaaseen opetus sisältöön myös koulupäivän ulkopuolella.

Lukioon pääsy tulee turvata tasavertaisesti kaikille oppilaille, joilla on lukio-opiskelun edellytykset. Keskeistä on tunnistaa, että toiselle asteelle siirtyminen tapahtuu poikien kannalta valitettavana ajankohtana. Tämä todennäköisesti johtaa siihen, että pojat monet pojat jäävät lukiokoulutuksen ulkopuolelle. Koulutuspolkujen joustavuutta tulisi edistää mahdollistamalla joustavasti koulun myöhäisempi aloittaminen tai kouluvuoden kertaaminen tilanteissa, joissa yksittäisellä oppilaalla on perustavanlaatuisia perusosaamisen puutteita. Lukioon pääsyä tulisi turvata tarjoamalla erityistä lukioon tähtäävää valmentavaa tutkintokoulutusta. Kuntia veloitetaan tarjoamaan tasavertaiset ja ennakoitavissa olevat mahdollisuudet kaikille oppilaille osallistua lukio-opetukseen riittävän korkean keskiarvon pohjalta.

Toisen asteen jälkeisten pääsykoeuudistusten sukupuolivaikutukset tulee selvittää. Korkeakoulutukseen hakeutumista ja sisäänpääsyä tulee kehittää niin, että se tarjoaa monipuolisia reittejä eri vahvuuksilla ja oppimistyyyleillä oleville haki-joille. Tavoitteena tulee olla, että kaikille tieteenaloille hakeutuu mahdollisimman tasapainoisesti eri sukupuolia edustavia opiskelijoita ja että sukupuolen mukainen segregoituminen eri aloille vähenee.

Väkivallan ehkäisy sekä väkivaltarikollisuuden vähentäminen tehdään kansalliseksi koko lapsi- ja nuorisotyötä koskevaksi yhteiseksi tavoitteeksi, johon sitoutetaan koulutusjärjestäjien sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden lisäksi nuorten kanssa toimivat järjestöt. Selvityksessä on tuotu esiin, miten väkivalta liittyy keskeisellä tavalla miessukupuoleen. Pojat ja nuoret miehet ovat yliedustettuina sekä väkivallan tekijöinä että fyysisen väkivallan kohteina. Lisäksi väkivalta liittyy vahvasti vallalla olevaan maskuliinisuuskulttuuriin. Keskeistä on, että väkivallan esiintymistä seurataan säännöllisesti sekä edistetään laajasti väkivaltaa ehkäiseviä hankkeita.

Sosiaalisen median haittojen selvittämiseksi edistetään tutkimustoimintaa sekä perustetaan parlamentaarinen työryhmä pohtimaan sosiaalisen median sisältöjen sääntelyn tarvetta. Keskeistä on edistää tietoperustaista yhteiskunnallista keskustelua sosiaalisen median sekä teknologisten uudistusten haitoista ja riskeistä liittyen lapsiin ja nuoriin, sekä kohdistaa erityistä huomiota media- ja teknologiayhtiöiden vastuuseen. Oleellista on ehkäistä yhteiskunnallista polarisointia, sekä tarkastella algoritmeihin perustuvien sisältövirtausten merkityksiä lasten ja nuorten elämässä.

Lähdeluettelo

Archer, M. S. (1995). *Realist social theory: The morphogenetic approach*. Cambridge University Press.

Attila, H., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J., & Haapakangas, K. (2023). *Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti*. Tilastokeskus. <https://otos.stat.fi/server/api/core/bitstreams/93f18e83-3308-4acd-b370-b71fbb70f9bd/content>

Bastian Herre, B., Rodés-Guirao, L., & Roser, M. (2024). War and peace. *Our World in Data*. <https://ourworldindata.org/war-and-peace>

Berthelsen, D., & Walker, S. (2008). Parents' involvement in their children's education. *Family Matters*, 79, 34–41.

Beyens, I., Pouwels, J. L., van Driel, I. I., Keijsers, L., & Valkenburg, P. M. (2020). The effect of social media on well-being differs from adolescent to adolescent. *Scientific Reports*, 10(1), 10763.

Brooks, S. (2015). Does personal social media usage affect efficiency and well-being?. *Computers in human behavior*, 46, 26-37.

Bhaskar, R. (1978). *A realist theory of science*. Harvester.

Bhaskar, Roy (1986) *Scientific realism and human emancipation*. London: Verso.

Brady, R., Maccarrone, A., Holloway, J., Gunning, C., & Pacia, C. (2020). Exploring interventions used to teach friendship skills to children and adolescents with high-functioning autism: A systematic review. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 7(4), 295–305.

Buchmann, C., & DiPrete, T. A. (2006). The growing female advantage in college completion: The role of family background and academic achievement. *American Sociological Review*, 71(4), 515–541.

Cole, D. A., Nick, E. A., Zelkowitz, R. L., Roeder, K. M., & Spinelli, T. (2017). Online social support for young people: does it recapitulate in-person social support; can it help?. *Computers in human behavior*, *68*, 456-464.

Campbell, R., & Erzeel, S. (2018). Exploring gender differences in support for rightist parties: The role of party and gender ideology. *Politics & Gender*, *14*(1), 80-105.

Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & Society*, *19*(6), 829–859.

Contreras, D. (2024). Gender differences in grading: Teacher bias or student behaviour? *Education Economics*, *32*(6), 762–785.

Courtenay, W. H. (2011a). Key determinants of the health and well-being of men and boys: An overview. In W. H. Courtenay, *Dying to be men* (pp. 3–41). Routledge.

Courtenay, W. H. (2011b). Behavioral factors associated with disease, injury, and death among men: Evidence and implications for prevention. In W. H. Courtenay, *Dying to be men* (pp. 3–41). Routledge.

Costello, N., Sutton, R., Jones, M., Almassian, M., Raffoul, A., Ojumu, O., McGuinness, N., Hernandez, J., Berke, D., Vitagliano, J. A., & Austin, S. B. (2023). Algorithms, addiction, and adolescent mental health: An interdisciplinary study to inform state-level policy action to protect youth from the dangers of social media. *American Journal of Law & Medicine*, *49*(2–3), 135–172.

Danermark, Berth & Ekström, Mats & Jakobsen, Liselotte & Karlsson Jan Ch. (2003). *Att förklara samhället*. Lund: Studentlitteratur.

Dienlin, T., & Johannes, N. (2022). The impact of digital technology use on adolescent well-being. *Dialogues in clinical neuroscience*.

DiPrete, T. A., & Buchmann, C. (2013). *The rise of women: The growing gender gap in education and what it means for American schools*. Russell Sage Foundation.

Dotti Sani, G. M., & Treas, J. (2016). Educational gradients in parents' child-care time across countries, 1965–2012. *Journal of Marriage and Family*, *78*(4), 1083–1096.

Duwe, G., Sanders, N. E., Rocque, M., & Fox, J. A. (2023). Estimating the global prevalence of mass public shootings. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *67*(16), 1642–1658.

- Escobar-Viera, C., Shensa, A., Hamm, M., Melcher, E. M., Rzewnicki, D. I., Egan, J. E., ... & Primack, B. A. (2020). "I don't feel like the odd one": utilizing content analysis to compare the effects of social media use on well-being among sexual minority and nonminority US young adults. *American Journal of Health Promotion, 34*(3), 285-293.
- Frosh, S., Phoenix, A., & Pattman, R. (2017). *Young masculinities: Understanding boys in contemporary society*. Bloomsbury Publishing.
- Garbarino, J. (1999). *Lost boys: Why our sons turn violent and how we can save them*. Free Press.
- Goffman, E. (1956). *The presentation of self in everyday life*. University of Edinburgh Social Sciences Research Centre.
- Granholm, C. P. (2016). Social work in digital transfer: Blending services for the next generation. Helsinki. Det Finlandsvenska kompetenscentret inom det sociala området.
- Goodyear, V. A., Armour, K. M., & Wood, H. (2019). Young people and their engagement with health-related social media: New perspectives. *Sport, Education and Society, 24*(7), 673–688.
- Haavik, L., Joa, I., Hatloy, K., Stain, H. J., & Langeveld, J. (2019). Help seeking for mental health problems in an adolescent population: The effect of gender. *Journal of Mental Health, 28*(5), 467–474.
- Haidt, J. (2024). *The anxious generation: How the great rewiring of childhood is causing an epidemic of mental illness*. Random House.
- Harrikari, T. (2008). *Riskillä merkityt: Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa*. Nuorisotutkimusseuran julkaisu, 87.
- Hautala, H., & Kallio, J. M. (2021). Gender matters: Family background and upper secondary education in Finland. *Journal of Poverty and Social Justice, 29*(1), 47–65.
- Henderson, C., Potts, L. C., Robinson, E., Wan, H. T., Clement, S., & Evans-Lacko, S. (2020). Mental illness stigma after a decade of Time to Change England: Inequalities as targets for further improvement. *European Journal of Public Health, 30*(3), 497–503. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckaa013>

- Herz, M. (2019). 'Becoming'a possible threat: Masculinity, culture and questioning among unaccompanied young men in Sweden. *Identities*, 26(4), 431-449.
- Hiebert, A., & Kortés-Miller, K. (2021). Finding home in online community: exploring TikTok as a support for gender and sexual minority youth throughout COVID-19. *Journal of LGBT Youth*, 1-18.
- Hiltunen, J., Ahonen, A., Hienonen, N., Kauppinen, H., Kotila, J., Lehtola, P., Leino, K., Lintuvuori, M., Nissinen, K., Puhakka, E., Sirén, M., Vainikainen, M.-P., & Vettenranta, J. (2023). *PISA 2022 ensituloksia* [PISA 2022 first results]. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu, 2023:49. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Hiltunen, J., Kotila, J., Lehtola, P., Kauppinen, H., Markkanen, I., Nissinen, K., Puhakka, E., Pulkkinen, J., Vaara, E., & Vettenranta, J. (2024). *Haasteena eriytyvä osaaminen: Kahdeksannen luokan oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen – Kansainvälinen TIMSS-tutkimus Suomessa* [The challenge of diverging competence: Eighth grade students' performance in mathematics and science – The international TIMSS study in Finland]. Koulutuksen tutkimuslaitos, Tutkimuksia 42.
- Hopfenbeck, T. N., & Kjærnsli, M. (2016). Students' test motivation in PISA: The case of Norway. *The Curriculum Journal*, 27(3), 406-422.
- Huuki, T. (2018). Pojat ja (väki)valta kolmen metodologisen lähestymistavan valossa. In A. Kivijärvi, R. Pöyhtäri, & E. Haapala (Eds.), *Poikatutkimus* (pp. 171-202). Vastapaino.
- Jacob, B. A. (2002). Where the boys aren't: Non-cognitive skills, returns to school and the gender gap in higher education. *Economics of Education Review*, 21(6), 589-598.
- Javaid, A. (2017). The unknown victims: Hegemonic masculinity, masculinities, and male sexual victimisation. *Sociological Research Online*, 22(1), 28-47.
- Joutsenvirta, T., & Kukkonen, A. (2009). *Sulautuva opetus: Uusi tapa opiskella ja opettaa*. Palmenia.
- Juuti, K., Kervinen, A., & Loukomies, A. (2022). Quality over frequency in using digital technology: Measuring the experienced functional use. *Computers & Education*, 176, 104361.
- KELA. (2025, February 6). *Kuntoutuspsykoterapiaa sai lähes 66 000 henkilöä vuonna 2024 – neljä viidestä saajasta naisia* [Press release]. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70877585/kuntoutuspsykoterapiaa-sai-lahes-66-000-henkiloa-vuonna-2024-nelja-viidesta-saajasta-naisia?publisherId=69820426&lang=fi>

- Kendall, L. (1999). Nerd nation: Images of nerds in US popular culture. *International Journal of Cultural Studies*, 2(2), 260–283.
- Kimmel, M. S. (2008). *Guyland: The perilous world where boys become men*. Harper.
- Kleemola, K., Lindfors, T., & Toom, A. (2025). Tutkimusperustaisia näkökulmia opettajaopiskelijoiden ja opettajankouluttajien digiosaamiseen suomalaisessa opettajankoulutuksessa. *Opettajankoulutusfoorumi*. <http://hdl.handle.net/10138/597400>
- Koerselman, K., & Pekkarinen, T. (2018). Cognitive consequences of the timing of puberty. *Labour Economics*, 54, 1–13.
- Koivula, T. (2019). *Erytystä tukea tarvitseviin lapsiin kohdistuva väkivalta* [Doctoral dissertation, Tampere University]. Tampereen yliopiston väitöskirjat, 24.
- Kosola, S., Mörö, S., & Holopainen, E. (2024). Smartphone use and well-being of adolescent girls: A population-based study. *Archives of Disease in Childhood*, 109(7), 576–581.
- Kotanen, R. (2013). *Näkymättömästä näkökulmaksi: Parisuhdeväkivallan uhrit ja oikeudellisen sääntelyn muutos Suomessa* [Doctoral dissertation, University of Helsinki].
- Kraav, S. L. (2022). *Effects of loneliness and social isolation on mortality and morbidity in middle-aged men* [Doctoral dissertation, University of Eastern Finland].
- Kraemer, S. (2000). The fragile male. *BMJ*, 321(7276), 1609–1612.
- Kubin, E., & Von Sikorski, C. (2021). The role of (social) media in political polarization: A systematic review. *Annals of the International Communication Association*, 45(3), 188–206.
- Kääriälä, A., & Hiilamo, H. (2017). Children in out-of-home care as young adults: A systematic review of outcomes in the Nordic countries. *Children and Youth Services Review*, 79, 107–114.
- Lahelma, E. (2004). Tytöt, pojat ja koulukeskustelu: Miten koulupoliittiset ongelmat rakentuvat? In E. Lahelma (Ed.), *Koulu – sukupuoli – oppimistulokset*. Opetushallitus.
- Layder, D. (2009). *Intimacy and power: The dynamics of personal relationships in modern society*. Palgrave Macmillan.

Lehtonen, J. (2018). Ei-heteroseksuaalisten poikien ja transnuorten kokemukset ja valinnat koulutuksessa. In A. Kivijärvi, R. Pöyhtäri, & E. Haapala (Eds.), *Poikatutkimus* (pp. 121–145). Vastapaino.

Leino, K., Ahonen, A. K., Hienonen, N., Hiltunen, J., Lintuvuori, M., Lähteinen, S., Lämsä, J., Nissinen, K., Nissinen, V., Puhakka, E., Pulkkinen, J., Rautopuro, J., Sirén, M., Vainikainen, M.-P., & Vetterranta, J. (2019). *PISA 18 ensituloksia: Suomi parhaiden joukossa* [PISA 2018 first results: Finland among the top performers]. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu, 2019:40. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-678-2>

Leino, M. (2022). Asuinympäristöt erilaistuvat, yhteiskunta polarisoituu: Kuinka alueellinen eriarvoistuminen ja asuinalueiden eriytyminen edistävät yhteiskunnan kahtiajakautumista? *Politiikka*, 64(3), 298–317.

Liddle, S. K., Vella, S. A., & Deane, F. P. (2021). Attitudes about mental illness and help seeking among adolescent males. *Psychiatry Research*, 301, 113965.

Lievore, I., & Triventi, M. (2023). Do teacher and classroom characteristics affect the way in which girls and boys are graded? A multilevel analysis of student–teacher matched data. *British Journal of Sociology of Education*, 44(1), 97–122.

Lounela, E., & Murphy, S. (2024). Incel violence and victimhood: negotiating inceldom in online discussions of the Plymouth shooting. *Terrorism and political violence*, 36(3), 344–365.

Markham, A. N. (2019). Critical pedagogy as a response to datafication. *Qualitative Inquiry*, 25(8), 754–760.

Martin, L. A., Neighbors, H. W., & Griffith, D. M. (2013). The experience of symptoms of depression in men vs women: Analysis of the National Comorbidity Survey Replication. *JAMA Psychiatry*, 70(11), 1100–1106.

Morales, E., Hodson, J., Chen, Y., Mendes, K., Veletsianos, G., & Gosse, C. (2025). “Stop being so fkn soft”: Masculinity, politics, and the acceptance of gender-based online violence myths among young Canadian men. *Social Media + Society*, 11(3), 20563051251358754.

Morris, E. W. (2011). Bridging the gap: ‘Doing gender’, ‘hegemonic masculinity’, and the educational troubles of boys. *Sociology Compass*, 5(1), 92–103.

- Mosher, D. L., & Sirkin, M. (1984). Measuring a macho personality constellation. *Journal of Research in Personality*, 18(2), 150–163.
- MTV-utiset. (2024, August 21). *Kaksi puoluetta menettää jäseniään kovaa tahtia – MTV selvitti puolueiden jäsenmäärät, iät ja sukupuolijakauman*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kaksi-puoluetta-menettaa-jaseniaan-kovaa-tahtia-mtv-selvit-ti-puolueiden-jasemaarat-iat-ja-sukupuolijakauman/8993564>
- Nadeem, M., Anwar, M., & Pervaiz, Z. (2023). Polarisation, institutional quality, and social cohesion: Evidence in worldwide scenario. *International Journal of Computational Economics and Econometrics*, 13(3), 256–269.
- Nelson-Coffey, S. K., Killingsworth, M., Layous, K., Cole, S. W., & Lyubomirsky, S. (2019). Parenthood is associated with greater well-being for fathers than mothers. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 45(9), 1378–1390.
- OECD. (2023). *PISA 2022 results (Volume I): The state of learning and equity in education*. PISA, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>
- OECD. (2024). *Students, digital devices and success*. OECD Directorate for Education and Skills. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9e4c0624-en>
- O'Malley, R. L., Holt, K., & Holt, T. J. (2022). An exploration of the involuntary celibate (incel) subculture online. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7–8), NP4981–NP5008.
- Pearson, R. (2023). Masculinity and emotionality in education: Critical reflections on discourses of boys' behaviour and mental health. *Educational Review*, 75(6), 1101–1130.
- Pekkarinen, T. (2008). Gender differences in educational attainment: Evidence on the role of tracking from a Finnish quasi-experiment. *Scandinavian Journal of Economics*, 110(4), 807–825.
- Pink, S., Ferguson, H., & Kelly, L. (2022). Digital social work: Conceptualising a hybrid anticipatory practice. *Qualitative Social Work*, 21(2), 413–430.
- Pisa tietokanta (2022) OECD: <https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html>
- Pollack, W. (1999). *Tosi poikia* [Real boys] (L. Nivala, Trans.). Otava.

Podsiadlik, A. (2023). The blended learning experiences of students with specific learning difficulties: A qualitative case study located in one British higher education institution. *International Journal of Disability, Development and Education*, 70(3), 366-381.

Qureshi, F. M., Golan, R., Ghomeshi, A., & Ramasamy, R. (2023). An update on the use of wearable devices in men's health. *The World Journal of Men's Health*, 41(4), 785-795.

Raitanen, J. (2018). Koulusurmat ja väkivaltainen maskuliinisuus. In A. Kivijärvi, R. Pöytäri, & E. Haapala (Eds.), *Poikatutkimus* (pp. 203-229). Vastapaino.

Reeve, J., Basarkod, G., Jang, H. R., Gargurevich, R., Jang, H., & Cheon, S. H. (2025). Specialized purpose of each type of student engagement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 37(1), 13.

Renold, E. (2004). 'Other' boys: Negotiating non-hegemonic masculinities in the primary school. *Gender and Education*, 16(2), 247-265.

Rice, S. M., Goodall, J., Hetrick, S. E., Parker, A. G., Gilbertson, T., Amminger, G. P., & Alvarez-Jimenez, M. (2014). Online and social networking interventions for the treatment of depression in young people: A systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, 16(9), e206.

Roberts, A. L., McLaughlin, K. A., Conron, K. J., & Koenen, K. C. (2011). Adulthood stressors, history of childhood adversity, and risk of perpetration of intimate partner violence. *American Journal of Preventive Medicine*, 40(2), 128-138.

Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140(1), 140-187.

Salonen, P. (2010). *Onko sukupuolella väliä* [Does gender matter] [Master's thesis, University of Tampere].

Scaptura, M. N., & Boyle, K. M. (2020). Masculinity threat, "incel" traits, and violent fantasies among heterosexual men in the United States. *Feminist Criminology*, 15(3), 278-298.

Scheff, T. J. (1997). *Emotions, the social bond, and human reality: Part/whole analysis*. Cambridge University Press.

- Seidler, Z. E., Dawes, A. J., Rice, S. M., Oliffe, J. L., & Dhillon, H. M. (2016). The role of masculinity in men's help-seeking for depression: A systematic review. *Clinical Psychology Review, 49*, 106–118.
- Solea, A. I., & Sugiura, L. (2025). Digital subcultural diffusion theory: Rebranding the incel ideology through looksmaxxing, Sub5s and the PSL scale. *Crime, Media, Culture, 17416590251387245*.
- Sorsa, T., Kuokkanen, S., Lehtonen, N., & Berg, V. (2025). *Tahdotko? Suomalaisten parisuhteet, sinkkuus ja seksielämä. Perhebarometri 2024* (Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E59/2025). Väestöliitto. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/sites/1/2025/04/423b473c-tahdotko-netti-korjattu.pdf>
- Spierings, N., & Zaslove, A. (2017). Gender, populist attitudes, and voting: Explaining the gender gap in voting for populist radical right and populist radical left parties. *West European Politics, 40*(4), 821–847.
- Stewart, A. J., McCarty, N., & Bryson, J. J. (2020). Polarization under rising inequality and economic decline. *Science Advances, 6*(50), eabd4201. <https://doi.org/10.1126/sciadv.abd4201>
- Suomen virallinen tilasto (2025): https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__opiskt/statfin_opiskt_pxt_12dc.px/table/tableViewLayout1/
- Suomen virallinen tilasto (2025b): https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__khak/statfin_khak_pxt_11g4.px/table/tableViewLayout1/
- Swain, J. (2005). Masculinities in education. In M. S. Kimmel, J. Hearn, & R. W. Connell (Eds.), *Handbook of studies on men and masculinities* (pp. 213–229). SAGE Publications.
- Swart, J. (2021). Experiencing algorithms: How young people understand, feel about, and engage with algorithmic news selection on social media. *Social Media + Society, 7*(2), 20563051211008828.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023a). *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Koulu-terveyskysely 2023: Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi* (Tilastoraportti 48/2023). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230913124224>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023b). *Päihdetilastollinen vuosikirja 2023: Alkoholi ja huumeet*. Suomen virallinen tilasto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-204-4>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). *Psykiatrinen erikoissairaanhoito 2023* (Tilastoraportti 51/2024). Suomen virallinen tilasto. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/149991/Psykiatrinen%20erikoissairaanhoito%202023.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025a). *Alkoholijuomien kulutus 2024* (Tilastoraportti 29/2025). Suomen virallinen tilasto. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151497/Alkoholijuomien-kulutus-2024.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025b). *Turvakotipalvelut 2024* (Tilastoraportti 32/2025). Suomen virallinen tilasto. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151569/Turvakotipalvelut_2024.pdf
- Tilastokeskus. (2023a, June 9). *Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta?* <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta>
- Tilastokeskus. (2023b, November 28). *Huumeisiin kuolleita ennätyskellisen paljon vuonna 2023*. <https://stat.fi/julkaisu/clmyrhswxmlxh0aun1y86ai3p>
- Tilastokeskus. (2023c, June 10). *Viranomaisten tietoon tullut pari- ja lähisuhdeväkivalta kasvoi 5 % vuonna 2023* [Press release]. <https://stat.fi/julkaisu/cln32gnj49hev0cutpmcsm4ko>
- Tilastokeskus. (2025, April 29). *Elinajanodotteet uuteen ennätykseen vuonna 2024 – kuolleiden määrä laski selvästi* [Press release]. <https://stat.fi/fi/uutinen/Elinajanodotteet-uuteen-ennaetykseen-vuonna-2024-kuolleiden-maeaerae-laski-selvaesti>
- Ukkola, A., Suomilampi, M., Silverström, C., Metsämuuronen, J., & Marjanen, J. (2025). *Matematiikan ja äidinkielen taidot kuudennen luokan lopussa – Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi 2018–2024*. Julkaisut 1:2025. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Vescio, T. K., Schermerhorn, N. E., Lewis, K. A., Yamaguchi-Pedroza, K., & Lovisky, A. J. (2025). Masculinity threats sequentially arouse public discomfort, anger, and positive attitudes toward sexual violence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 51(1), 96–109.
- Vincent, C. (2001). Social class and parental agency. *Journal of Education Policy*, 16(4), 347–364.

von Davier, M., Kennedy, A., Reynolds, K., Fishbein, B., Khorramdel, L., Aldrich, C., Bookbinder, A., Bezirhan, U., & Yin, L. (2024). *TIMSS 2023 international results in mathematics and science*. Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center. <https://doi.org/10.6017/lse.tpisc.timss.rs6460>

Von Hohendorff, J., Habigzang, L. F., & Koller, S. H. (2017). "A boy, being a victim, nobody really buys that, you know?": Dynamics of sexual violence against boys. *Child Abuse & Neglect*, 70, 53–64.

Välimäki, M., Anttila, K., Anttila, M., & Lahti, M. (2017). Web-based interventions supporting adolescents and young people with depressive symptoms: Systematic review and meta-analysis. *JMIR mHealth and uHealth*, 5(12), e8624.

Wendt, D., & Shafer, K. (2016). Gender and attitudes about mental health help seeking: Results from national data. *Health & Social Work*, 41(1), e20–e28.

Whitley, R. (2021). Risk factors and rates of depression in men: Do males have greater resilience, or is male depression underrecognized and underdiagnosed? In J. A. Barry, R. Kinglerlee, M. Seager, & L. Sullivan (Eds.), *Men's issues and men's mental health: An introductory primer* (pp. 105–125). Springer International Publishing.

Widanaralalage, B. K., Hine, B. A., Murphy, A. D., & Murji, K. (2022). "I didn't feel I was a victim": A phenomenological analysis of the experiences of male-on-male survivors of rape and sexual abuse. *Victims & Offenders*, 17(8), 1147–1172.

Winberg, O. (2017). Insult politics: Donald Trump, right-wing populism, and incendiary language. *European Journal of American Studies*, 12(12-2). <https://doi.org/10.4000/ejas.12132>

Yle. (2022, September 9). *Poikien osaaminen on romahtanut kahdessa vuodessa – Pisa-tutkimuksen erikoislukua pidetään huolestuttavana*. <https://yle.fi/a/3-12610579>

Yle. (2024a, September 7). *Chad, unelmien mies*. <https://yle.fi/a/74-20105798>

Yle. (2024b, December 29). *Yle katsoi perussuomalaisten ja vihervasemmiston Tiktok-videoita eri puhelimilla – tällaisiksi fiidit muuttuivat*. <https://yle.fi/a/74-20112329>

Yle. (2025, March 17). *Vastuuton TikTok*. <https://yle.fi/a/74-20134762>

ISSN pdf: 2242-0037
ISBN pdf: 978-952-00-6016-9

Sosiaali- ja
terveysministeriö

stm.fi/julkaisut
julkaisut.valtioneuvosto.fi